

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos petit sor egyzet 20 fillér,
minden követhetőség 10 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Vasárnap, december 13.

Sikeres offenzívánk az orosz fronton.

Budapest. A főhadiszállásról jelentik:

Téli eszaki vidéken, minden nehézség ellenére csapataink a Kárpátokban folytonos győzelmes ütközetek közepette, feltartóztatlanul folytatták előnyomulásukat. Ez ütközetben tegnap kétezernél több oroszot fogtak el. Lubkowi hegynyeregtől nyugatra eső szorosok ismét birtokunkban vannak.

Gorlicétől, Gribowtól és Uj-Sandectől délre eső területen nagy harcok indultak meg. Nyugatgaliciai csata, amelynek arcvonala dél felől Tymbarktól keletre eső vidékről indul ki és a Krakótól keletre fekvő területig húzódik, még folyik. Tegnap oroszoknak ismét több támadása tört meg tüzéségünk erős tüze alatt.

Lengyelországban a helyzet nem változott. Przemyśl védőserege legutóbbi kirohanásából 700 orosz fogollyal és 18 zsákmányolt gépfegyverrel, valamint nagyszámu lőszerezrel tért vissza. Höfer vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnöki sajtóosztály.)

Eredménytelen a francia offenzíva.

Berlin. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállásról jelentik:

Flandriában tegnap a franciák Langemarcktól keleti irányban támadtak, azonban visszavertük őket, miközben mintegy kétszáz halottat és háromszáznegyven foglyot vesztek.

Tüzéségünk bombázta az yperni pályaudvart, hogy az ellenség csapatmozdulatait megzavarja.

Arras körül előbbre haladtunk.

Souain és Perthes környékén a franciák ismét támadtak, de minden eredmény nélkül.

Az argonnei erdőkben a franciák több heti, tisztára passzív magatartás után néhány előretörést kíséreltek meg, de ezeket könnyű szerrel visszavetettük. Ezzel szemben a német csapatok ismét egy fontos francia támaszpontot foglaltak el aknaroobantással. Az ellenség súlyos veszteségeket szenvedett el esetekben és földbeomlás folytán, azonkívül kétszáz franciát foglyul ejtettünk.

Apremontnál, Saint Michieltől délkeletre a franciák többrendbeli támadását visszavertük, szintugy a Vogézek gerincén is Markirchtől nyugatra.

Visszavert orosz lovas támadás.

Berlin. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállásról jelentik:

A keletporoszországi határon lovaságunk az orosz lovasságot visszaverte és 354 orosz elfogtak.

A Visztulától délre Észak-Lengyelországban hadműveleteink tovább fejlődnek.

Dél-Lengyelországban az oroszok támadásait osztrák-magyar csapatok és es csapataink visszavetették. Legtöbb hadvezetőség.

Románia és a monarchia.

Arad, december 12.

(Saját tudósítónktól.) Bukaresti újáról a közelmúltban tért vissza a magyarországi román nemzetiségi mozgalmak egyik vezető embere, aki egyúttal a komité nagytekintélyű tagja is. Utjának impresszióiról a következőket mondotta el az Aradi Közlöny munkatársának:

— Módomban volt a romániai kiváló állásban levő egyének és a közvélemény irányítóinak egész sorával beszélni és e beszélgetésekből azt a határozott meggyőződést merítettem, hogy Románia mindvégig szigorúan meg fogja tartani semlegességét. Még azon körökben, ahol nem találtam a monarchia iránt valami nagy szimpátiára, azt mondták: „mi nem a szívünkkel, hanem az eszünkkel akarunk cselekedni.”

— Mondanom se kell, hogy mindenütt élénk vitatkozások folynak arról, hogy Románia érdeke vajon az osztrák-magyar monarchiával, vagy az oroszokkal való barátságot kívánja-e. Akik a közvetlen jövőt nézik és akik a háborus eseményekről értesüléseiket a ruszofil lapok győzelmi jelentéseiből merítik, azok Erdély birtokát várják attól, ha Románia az oroszok mellé áll. Azonban még ezeket is gondolkodóba ejtette, amit ép mi, a magyarországi románok mondtunk nekik:

„Egy ország sorsát nem szabad a legközelebbi időnek, a holnapnak szemüvegén keresztül nézni. Ha csak ugyan az orosz győzne, a mit mi nem hiszünk, s ha Romániának odaadná Erdélyt, ezzel csak azt tenné, mint a kannibál az áldozatával, akit földhízlal, mielőtt megeszi. Egy olyan Románia, a mely Oroszország leköté-

lezettje lesz, a mely e révén az orosz fensőbbbség alá kerül, föltétlen kitérzi magát a veszedelemnek, hogy Oroszország előbb vagy utóbb elvegye az állami önállóságát és egészen magába olvassza. Annál valószínűbb ez, mert az oroszoknak ezt a célját a vallás közössége is segítené. Az orosz szöveteséges Romániába a cár küldene görög keleti papokat, a cár lenne az egyházi feje lassankint nemcsak az oroszországi, hanem a romániai görög keletieknek is és a vallás nagy összeolvasztó hatalmával szemben nem lenne olyan erő, a mely a nemzeti és állami különállást sokáig meg tudná védeni. Hiába kapná meg Románia Erdélyt, ha Erdellyel egyetemben lassan-lassan az orosz birodalom egy tartományává süllyedne, elnyomottakat akarna szabadítani és utóbb maga válnék elnyomottá!”

— Ezen érvünk igazolására ép a magyarországi példát hoztuk föl, ahol ép az egyházban volt eddig a nemzetiségi mozgalmak legfőbb ereje, támasza. És annak, hogy az Oroszországban élő románok nemzetiségi különállásukat sokkal kevésbé érvényesíthetik, nemcsak az orosz abszolutizmus, hanem a vallás, a naptár, a szertartások közössége és összeolvasztó ereje az oka.

— Annak, hogy az osztrák-magyar monarchiával szemben Romániában tagadhatatlanul széles körű elidegenedés történt, részben a bukaresti béke körül történt diplomáciai események, részben pedig a magyar nemzetiségi politika volt az oka, a melyet, különösen Tisza István gróf előtt, sok hibával, a körülmények előre látása nélkül kezeltek. Ez az

elidegenedés azonban csak hangulat dolga és véleményem szerint, nem fejlődhet annyira, hogy nagy elhatározások forrása legyen. Igen komoly román politikustól hallottam ezt a nyilatkozatot:

„Romániának nem lehet más a történelmi hivatása, minthogy a szláv vasgyűrű kialakulásának Németországgal és Ausztria-Magyarországgal együtt útját állja. Ez biztosítja minden körülmények között áll mi önállóságát; a szláv világhatalom teljesége őt is elnyeli. Mi azt hisszük, hogy a háborút követő új szövetségi alakulatok közül Romániának abban lesz szerepe, a mely a germán égisz alatt fog egybekovácsolódni.“

— Ismétlem, sokféle nézetet volt alkalmam hallani. Megnyugtató lehet azonban az, hogy a döntés Romániában ez idő szerint nagy kvalitásokkal rendelkező, komoly férfiak kezében van, a kik tisztán és józanul ítélnek meg a helyzetet és a kik utcai tüntetések, vagy egyéb hangulatkeltések által nem befolyásoltatják magukat és kik a több ízben kimondott semlegességet a maguk egyéni tekintélyével és kemény meggyőződésével meg is fogják védeni.

A háború szaga.

(Harcosok és sebesültek között. — Utazás Dünkirchen felé. Egy dán író megfigyelései.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 12.

Szerd Elvestad, az ismert dán író, akit egy nagy christiani lap küldött ki a nyugati harcokra haditudósítónak, a következő rendkívül érdekes cikket írja a harcokról:

— Kora reggel van még, amikor kimegyek a családi pályaudvarra, hogy Dünkirchenbe utazzam. Az éjjeli öröket még nem vonták vissza, tereken, hidakon és szűk utcakon katonákat látok, a kezükben pihen a fegyver, a szürke reggeli sötétség fátyol borít uniformisuk színére, határozatlan omlópokká válnak, és az egyetlen, amit pontosan felismernek, a fegyverükről felvillanó fény sugar és sápad. arcuk láradt tekintete.

A reggelt nem világítja fény. A felhők jé-téka szünetel és a kikötő vizében nem csillagnak tücsökök. De minál előbbre halad a reggel, annál inkább kilépnek a sötétebbi a magas, kopasz fákronák és a szürke házsorok kioldott ablakokkal. Az éjszaka szétforr, a földön körüllengi a templomtornyokat és aztán elcsúszd nyugat felé... A munkásokra sötét munkások kopogó lépései úgy hangzanak ezen a csendes reggelen, mint a fenyőgolyó viszorgása.

A zavaros vízen lassan alkik néhány nagy teporgó naszád. Epezzák utról tereket vizazsa, a munkáról folyik a víz, piszkosan szürkék, mint az iszap. Minden hajó közel az a különös gépzavar hat legelőnkebben az emberre. Olyan formája van, mint egy misztikus, mérges melyvial tengeri halnak. Ha a naszád a víz felzárkán mozog és érobárat magasztalja a levegő, mozdulatai oly rövid légtömbök, neszakések és mikor emberek másszának rajta, olyan banyamást kelt, mint egy legyőzött, tehetetlen társított nagy hal. De mihelyt az emberek beülnek belsőjébe és megöltet azt saját lelkükkel, ügyessé és csínossá válik.

Mi or megértem a pályaudvarra és beültem a Dünkirchen felé induló vonatba, először olyan érzés szállott meg, amelyet megérősödve csak később értettem meg. A kora reggeli órákban csak úgy éreztem, mint egy emlékezés, mint olyan érzést, amely akkor fogja el az embert, amikor olyasvalamit lát, amit valahol már látt egy szer. Körültekintek az üres szakaszban. Talán volt benne valami különös, ami emlékeztetett már egyszer látott dologra. De nem tudtam semmit sem felfedezni. Amint így ültem az ablak mellett, az az érzésem támadt, mintha olyan szakaszban ülnek, amelyet csak épen az imént hagytak el titokzatos utazók, s az ő szellemükre való emlékezés még itt látog. a kipárnázott falak között és alánik a benyomuló nappali világosságra. Tanácstalanul bámultam ki az ablakon. Nem láttam mást, csak a végtelen hosszú vonatokat és a nedves sínek között az örök arcát, ezt a modulálan arcot, amely gondolozó és mérhetetlen hallgatást látszik kifejezni.

Most emberek töltik meg a szakaszt — francia katonák. A vonatunkhoz kapcsolnak egy katonacsapatot, amely kelet felé tart. Az én szakaszomban tíz ember ül. A tápiár a szakaszvezetővel beszél. — Fűrészből megyünk, a francia — mondja. A katonák fegyverükön pihentetik a karjukat és a fejüket lehajják. Erős szagot árasztanak el a szakaszban. A sár válogatott gázokból derbókban ragad a csizmájukhoz és nadrágjukhoz. Bökönyegük, amely terméket alkalmanként formája, egészen kemény a belezarat piaktól és redvasságtól. A hajuk régi izadtságtól ragad és rendetlenül hull a homlokukra, mint a gyerekeknek, mikor szaladnak. Az arcuk szürke a portól, a szemöldökük borzav és a szemük piros a fagyástól. A lövészárkokból jönnek. A szag, amelyet a ruhájuk áraszt, emlékeztet a földi levegőre, amelyet ősidők óta a föld lehel ki magából. Még át vannak itatva a föld parájától és kezüket megint lezárja a földbe. A kezük, amelyek a földbe kapaszkodnak, olyan érdes, mint a gyökér. Még ősszerű emberi érzések és hangulataik végtelen odaadással egybeesnek, körülölelik őket a hazai föld. A védekezés gondolatát nem lehet semmivel szabadon kifejezni. Sokan közik az erőre ott maradnak és ezeket magukba szívják a föld örök erői. De azok, akik visszatérnek a kőhelyekre, vágyó sóvárgással emlékeznek majd bajtársaikra, mikor a föld gyümölcsei érni fognak megint az árkok felett és a föld halálta kereszti érzedik az erdőben. Haza! haza! föld színeit üldözik már bled! Odaadom a memóriámnak az éjszaka. A fegyverkezéssel, érzem, hogy milyen puha és letele, de a föld ahhoz, hogy felhárja benn a fejével. Az arca olyan, mintha a földet kintotta volna. „Kösönöm.“ Aztán elalszik.

A családi kormányzó utávével keresztül jutok a dünkircheni családi pályaudvarra, a paraszti asszonyok türelmesen sorain át, akik kocsikat szorongatnak a kezükben, vörös kereszties apácák, papok, kereskedők tolonganak az örök szorongás előtt. Eljutok egészen a város központjához, a Jean Bart térré, de itt feltartóztat egy nagy csapatállomány, amely délről jön és a téren keresztül kelet felé vonul. Beátlak egy utcába, amely mind tele van menetelő francia katonával. A déli elől terhes és komor. De mintha ez a sok kék és piros szín, amely végtelen sorokban mozog, mintha ezek az izó szemek titokzatos fény, úgy néznek ki, amely oda esik az ablakokba. Hirtelen egy ismeretlen katonát lát az utcán, amelyből, a memóriámnak úgy egy a hirtelen, mint a közelebbi, amely visszafogott velem minden szorongást.

De mi ez, amit látok a világos lámpák és erősebbek érzek? Igen, ez az érzés, amely a vasúti kocsiban bezárt zavarban, mintha valami nyomozó és kábító jönne hozzám a levegőn keresztül, mint egy kápnában hervadó virágok illata.

Miközben bejárom a várost, messziről ágyudörgést hallok. Calatuban is halltam az ágyukat, de csak mint végtelen társulást, mint mormorást. Itt világosabban hallok. A déli elől úgy hangzik, mint távoli lökések, mintha ott háttul, kelet felé, mályen a horizont alatt, valami előbbre akarna nyomulni és kopog.

A városháza előtt sebesültek vannak. Ha az ember helyes ítéletet akar alkotni magának a sebesültekről, akkor kell őket megvárni, mielőtt még a hó házak fehér ágyába jutottak. A nagy ambulánc-autóknálban rendszeren négyen fekszenek, mintha fiókokban volnának. Épen most kihúznak egyet. Oldalt fekszik, kissé össze van zsugorodva. A haja nedves, mintha most fürdött volna. A gyapjas uatfor mására föld és piszok ragadt a pár mellé. Milyen nagyok és gyémántalanok a lábai a kemény csizmákban. Tücsök dörög a követet, kocsik robognak el. Az ablakokban szolidan himbáznak a függönyök, pedig nincs is szél. Hirtelen csend van itt. És az ég alatt az a bozazó felhő, amely egyre mélyebbre süllyed és a összeszorítja a levegőt, úgy, hogy az ember kínzó szorongatást érez a torkában.

De itt, a sebesültek közt, hirtelen világossá válik előttem, mi volt az az érzés, amely egész nap körültenget és amelyet legtisztábban a vasúti kocsiban és a piacteren éreztem, az a titokzatos valami, ami hervadt rózsákra emlékeztetett. A kórház karbolszaga áthatja a fejemet és világosan érezteti, mi volt a világháború szaga. Sohasem fogm elfelejttem. Keveréke mindennek, ami a harcban bűn: Mérgezett föld, emberi izadtság, ócska szerszámok, temetetlen halottak, benzín, vér, lőporgáz és ködözöször. Édeskes és keserű és benne van a mérsnek és a karbolnak az az esszenciája, amely előidéztet, hogy ez a szag mindenre keresztülhatol és mindenütt megállapodik. Sok év fog eltelni addig, míg a föld a végtelenség csillagképei közötti utján kizeli a világrból ezt a szagot.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A Kölcsey Egyesület vasárnap délutáni zsűrián Kara Győző folytatja a háborúskodó országokról szóló előadásait. Ez alkalommal Franciaországgal és Németországgal foglalkozik és vezető, nagyérdeklődéssel, mélyen járó tudással megírt előadásában kiterjeszkedik hatalmas szövetségesünknak Németországnak egységes megalakulására, tüneményes fejlődésére és ismerteti Franciaország elbukásának okait. Rámutat arra a versengésre, amelyet a kontinensen való hegemoniáért a két nagy hatalom, a germán és a gall nép egymással folytat. Az előadás érdekessége lesz, hogy Kara Győző több aradi vonatkozású epizódot, megemlékezést szőtt bele előadásába. Az előadást, amely az egész délutánt betölti, zeneszámokkal a katonazenekar teszi színesebbé. Az előadás kezdetén a zenekar Zeller Sándor karnagy vezetésével a Das deutsche Lied című zeneművet adja elő, az előadás folyamán és végén pedig a Heil Dir im Siegestranz, a Himnusz és a Wacht am Rhein eljátszásával teszi hangulatosabbá az irodalmi délutánt, mely pontosan délután 4 órakor kezdődik.

Aradi ifju a lengyel légióban.

(Izgalmos éjszakai felderítő ut.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 12.

Sokat irtak már a háború kitörése óta a lengyel légió vitéz küzdelmeiről és arról az emberfeletti hősiességről, amelyet ennek az aránylag kis katonai erőnek fiatal tagjai minden alkalommal mutatnak. A régi szabadságharcosok szelleme lengi át az ifju legionáriusok lelkét és erre a szellemre jellemző az az érdekes epizód, amit a légiónak egy aradi származású fiatal katonája mondott el.

A lengyel légióban mindjárt megalakulása-kor egy teljes magyar századra való önkéntes jelentkezett és az önkéntesek száma ma sem apadt el. Az önkéntesen jelentkezők között volt L. József aradi származású magánhivatalnok is. A tizenhét éves fiatalember, aki egy fővárosi nagykereskedő cég irodájában dolgozott, előbb a hadkiegészítő parancsnokságnál jelentkezett önkéntesnek, azonban nem találták alkalmasnak. Harci vágya azonban nem hagyta nyugodni és fölkereste a lengyel légió budapesti irodáját és csakhamar megkezdte a katonai kiképzését. A légió soraiban előbb mint közlegény, azután altisztként végigharcolta a galíciai, majd orosz-lengyelországi harcokat és most könnyebb sebbel került haza. Aradra is ellátogatott és így mondta el a lengyelországi harcok egyik epizódját:

— Parancsnokunk parancsot kapott, hogy az ellenséges erők erejét, alakulását és elhelyezkedését kikutassa. Az ezredes vezetése alatt három zászlóalj vonult ki erre a célra. De már délután megérkezett a hír, hogy ennek a különítménynek a főerővel való összeköttetését jelentéktelen ellenséges lovassági csapatok megszakították. Már most, hogy a megkezdett kellelési utat ne kelljen megszakítani és a többi erők felvonulását ne zavarjuk meg, az ezredes elhatározta, hogy a főerővel való összeköttetést csak sokkal később fogja helyreállítani.

A felvonulást tehát észrevétlenül, természetesen csak az éj folyamán lehetett megcsinálni. Kilenc órakor este tökéletes sötétségben távoztunk el a faluból és már egy félórával később egy orosz előőrs lövéseivel találkoztunk. Egy kozák csapatunk élére lért és alarmot fújt; az egész ellenséges előőrs természetesen azonnal lóra vetette magát és patuljaink felé indult. Am a mi katonáink is tudták, hogy mi a feladatuk. Egyetlen egy lövés sem hangzott el és a kozákokat a lehető legnagyobb csendben, szuronyokkal kergettük széjjel. Most természetesen a legnagyobb gyorsasággal kellett utunkat folytatni, hogy a kozákok által felgyalmozott nagyobb orosz haderővel ne találkozzunk. És most kezdődött egy isteni és egyszersmind izgalmas mars. A három zászlóalj halankon vonult fel, mintha valami szőnyegen járt volna: mint valami óriási kísértet, szó nélkül, fegyvercsörgés nélkül, a nékül, hogy egy kőbe vagy egy fába botlottak volna csapataink, úgy vonultak át falvakon és mezőkön.

A hold a felhők mögé rejtőzött, de mégis elég világos volt és körülbelül száz lépésnyire mindent a lehető legnagyobb pontossággal lehetett látni: senki sem vészett el, senki sem esett árokba, vagy patakba. Az éj folyamán kétszer oszlottak el a felhők és a teli hold fénye elárastotta a tájékat; parancsszó nélkül azonnal lekerültek a szuronyok a fegyverről, hogy jelenlétünket csillagosságukkal valahogy el ne árulják és amely percben a hold eltűnt a felhők mögött, a szuronyerdő ismét látható lett. Arról természetesen szó sem lehetett, hogy utakat keressünk: átgázoltunk mezőkön, szántóföldeken, erdőkön és gyakran mély szakadékokat és meredek dombokat kellett megmásznunk. Sok faluban, amely előtt elhaladtunk, oroszok állomásoztak és járőreik őrködtek a falvak előtt.

Különös érzés vett rajtunk erőt, amikor az egyik faluból a másik felé fényjelzések szálltak fel, üzenet két falu között, amelyek között mi épen jártunk. Felderítő osztagjaink, amelyeket minden oldalra kiküldtünk, azt a hírt hozták, hogy az egyik faluban egy orosz tüzérezred,

egy másikban pedig egy gyalogos ezred állomásozik, két különítmény, amelyek természetesen az orosz főhadssereggel állottak soros összeköttetésben. Szűk sárkányfészekben jártunk és természetesen elő voltunk készítve arra, hogy abban a pillanatban, amelyben észrevesznek bennünket, a sokszoros túlerőben levő ellenség megtámad. Viszont nem kételkedtünk abban sem, hogy a mi zseniális és szeretett parancsnokunk, aki csapataink élén halad, szerencsésen el fog vezetni a kívánt célhoz.

Az egyik pillanatban az orosz reflektorok világos fénye árasztotta el az egész környéket: ebben a pillanatban az egész csapatunk mint egy ember a földre vetette magát, mindenki

testével takarta el a fegyverek acélját. Gyorsan haladtunk előre, hogy még napfelkelte előtt elérjük célunkat. Reggel hét órára ez meg is történt: egy órácska jól megérdemelt pihenés után még egy rövid marsba fogtunk és szerencsésen kikerültük a veszedelmet. Lovasságunk hét orosz foglyot — négy dragonyost és három gyalogost — hozott magával, a hírek azonban, amelyeket az ellenségről szereztünk, sokkal érdekesebbek voltak, mint ez a kis zsákmány.

Ezredesünket Frigyes főharceg a lengyel légió brigádparancsára nevezte ki kiváló érdemeinek elismeréséül, de a kirándulásban résztvevő tiszték és legénység sem maradt elismerés híján. Engem is akkor neveztek ki altiszté.

„Kétszázezer rubel Vilmos császár fejére.”

— Aradi parancsörtszt levele Lengyelországból. — Egy este L. gróf kastélyában. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 12.

Krakó körüli harcokban vesz részt egy előkelő aradi család egyetlen férfi tagja, aki egy magasabb parancsnokságnál szolgál, mint parancsörtszt. Aktív katona, aki béke idején Bécsben, egyik legmagasabb udvari hivatalban tevékenykedik. Az aradi uricsalád szíveségének köszönhetik az „Aradi Közlöny” olvasói az alábbi rendkívül érdekes sorokat:

— L. gróf kastélyában szálltunk meg. Az uraság menekült volt, de két nappal ezelőtt visszatért. Este van. Egy nyitott tűzhely mellett melegszik a tisztikar. A básiada bejön, bemutatkozik parancsnokunknak és kéri, hogy érezzék magukat a tiszték jól a házában és hogy szomjan ne vesszünk, átadja — a pincekulcsot. Finom borok kerülnek elő, apró csoportok alakulnak, mert egyik a bordóit, a másik a konyakot szereti. Közben megérkezik egy ulánus hadvezér, aki jelenti, hogy belovagolt a részére kijelölt terepszekasz, ellenségnek semmi nyoma. Majd pedig egy vezérőrnagy tesz jelentést arról, hogy egy csapatunk elfoglalta a gyárépületet, az ellenség meg sem kísérelte az ellentállást.

— Kedélyes beszélgetéssel telik el az idő. Egyik is elmond az napról egy érdekes epizódot a másik is. Annyi élménye van mindenkinek, hogy kötetekre való telnek ki belőlük. Azonban sajnos nincs időnk a jegyzetelésre, mert bizony kemény dolgot ad az orosz.

— Vacsora közben megérkezik az a kapitány, aki az előbb említett gyárat elfoglalta és vele jön két katona, akik 120 orosz foglyot kísérték. Az oroszok elszakadtak a főcsapatuktól, elbujtak és szó nélkül megadták magukat. Az oroszokat a fedett verandán állították fel és kimentünk, hogy megnézzük őket. Hatalmas, csontos alakok voltak, jól voltak táplálva és az egyenruhájuk is kifogástalan volt. Bekellett ismernünk, hogy kitűnő színben vannak ezek az emberek és hogy a mesék világába tartozik az újságok ama elbeszélése, hogy az oroszok éheznek és rongyosak. Az amerikai leolvastam, hogy örülnek a fogságnak. Egyik altisztünk kenyeret osztott ki köztük és ezek úgy ettek, mint egy hatókrós gazda. A 303. tartalék-ezredből valók voltak. Csodálatunkra csak egyetlenegy zsidó volt köztük, pedig tudjuk, hogy az oroszok a zsidókat vagy az első tűzvonalba küldik, vagy pedig a második rendű tartalék seregekhez, szóval oda, ahol legnagyobb a veszély.

Nagy félenken azt kérdezték meg a parancsnokunktól, egy rendkívül jószágos lelkű öregebb utól, akinek az arcán nevet a jószág,

vajon igaz-e, hogy levágjuk a füléket. Oly nyugodtan kérdezték, mint akiről látszott, hogy már ezzel sem törődne, csak hogy elkerülte a csatatérrel. Azt kérdezték továbbá, vajon vásárolhat-e saját pénzén dohányt. Egy altiszt levélírára kért engedélyt. Ezek a kérdések nem leptek meg bennünket. Azonban majd gyökeret vert a lábam, amint hallom, hogy a zsidó azt kérdi:

— Kérem excellenciás ur, szabad rubelt váltanom. Mennyi a rubel kurzusa?

— Erre a kérdésre nem voltunk elkészülve és valamennyien homerosi kacagásban törtünk ki, úgy, hogy a foglyunk zavarba jött és észrevétlenül visszafordult a sorba.

— Az egyik fogolynál varsói újságot találtunk. „Gazet” a címe és orosz-lengyel nyelvű. Két hírt közölök belőle.

„Ama lengyelek között, akik a kelet-poroszfronton az oroszok ellen harcolnak, mint az „Utró Rosszja” közli, szaporodik azok száma, akik nem akarnak az oroszok ellen harcolni. Az orosz sáncárkókba átesztek két német tiszt és 20 katona, akik önként megadták magukat, mert nem akartak az oroszok ellen harcolni. Kijelentették továbbá, hogy Posenben gyűlölik a németeket és szeretik az oroszokat. A német foglyok közt volt két 18 esztendőes fiú, akik azt mondták, hogy akaratuk ellenére sorozták be őket.”

A másik vadság:

Angol lapok azt írják, hogy az amerikai szufrazettek klubja Philadelfiában 200.000 rubelt tűzött ki II. Vilmos császár fejére és hogy az önkéntes adakozók közt amerikai német asszonyok is vannak. Az összeget az a pilóta, lovas, gyalogos, vagy tüzér kapja, aki a vérontó császárt megöli.

Ilyen csamegével tartják jól az oroszok az újságolvasóikat. Vajon meddig bírják?

Mikor visszamentünk a kastély éttermébe, egyik bajtársunk a zongorához ült és a Himnuszt meg a szózatot játszotta. Milyen felcséges imádságok néhány száz kilométernyire szép Magyarországtól. Közben csenget a telefon, a zongora elhallgat és a apparaturnál ülő altiszt megismétli a jelentést: A gyárépületet erős orosz csapat támadta meg, mi visszavonultunk, kérünk segítséget. A tüzérség vegye tűzbe a gyárat és a körülötte lévő épületeket.

— Egyszerre vége lett a vacsorának. A kegyelmes ur kiadta a parancsokat. A gyárat nekünk minden áron tartanunk kellett. Fontos volt a továbbiak miatt.

Nők a hadsereg szolgálatában.

— Egy urinő naplójából. — Három izgalmas hónap az északi harctéren. —
Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 12.

Budapest és Arad között a gyorsvonal első osztályú fülkéjében egy nagyon elegánsan, de amellet finom diszkrécióval öltözött energikus urinő az egyetlen utitársam. Nem csunya, nem szép, valami sajátságos idegesség és valami sajátságos erő ömlik el egész lényén. Fekete szem — az egyetlen igazán szép, feltűnően szép rajta — kutatóan siklik végig rajtam. Ez a vasuti ismeretségek kezdete: az utitárs kutató méregetése. A többi: sablonos, nem is tartozik a dologra. A német újság, amelyet utitársam szívesen vesz kölesön elolvasásra, az, hogy megtudja újságíró-voltamat elég arra, hogy beszélgetés kezdődjön közöttünk. Beszélgetés, amellyel kitöltjük az ut hosszú, egyhangú idejét.

Megtudom, hogy utitársam Krakóból jön és egy erdélyi városba megy — pihenni. — Mit pihen ki? — Három hónap fáradtságát, izgalmát. — Minőt? — A legizgalmasabb életet élte — monja — tízeket heten keresztül. — A háboruban? — Igen. Háborús szolgálatban. — Még néhány mondat és megismerem: a kutató szemű, energikus, csupa idegességű a hadsereg kémje volt fönn Lengyelországban, Galiciában. Három hónapig. Tovább nem bírta. Idegei fölmondták a szolgálatot.

— Nem, nem is kezdeném méregyszer. Megölne, elpusztítana az izgalom — mondja és keze beleremeg, szája széle megvonaglik.

Még beszélni sem szeret erről a három hónapról. De ha érdekel: vannak följegyzései. Kis, bőrkötésű napló kerül elő az elegáns utazótáskából. Kulccsal nyílik a zárja. Övcsatok benne. Néhány részletét a meg nem írhatók elhagyásával kijegyeztem a napló bátor, szellemes és kedves íródjének engedélyével.

Szeptember 9. Támadás készült I... ellen. D. S. ezredes röviden megmagyarázta, hogy négy nap alatt milyen adatokat kell beszolgáltatnom. A feladat nehéz volt, de sikerült megoldani. Szekeret, orosz szekeret fogadtam és megparancsoltam, hogy megkerülve I...-t hajtsanak be a városba. A kerülő azért volt szükséges, hogy azt higgyék északról jöve. Hamisított okmányaim garadából a szükségeseket vittem magammal és a város határában lévő posztok sorfala közt nyugodtan behajtottam. Természetesen kihalgatásra vittek és mint rendesen, francia chansonettnek mondtam magam. Megnézték az irataimat, elfogadták őket és szabadon engedtek.

Első dolgom volt megtudni, mennyi emberből áll I... helyőrsége. Három hadnagy is udvarolt, könnyű volt kivenni belőlük. Sőt azt is megtudtam, hogy az ott tartózkodó három ezredhez egy héten belül még három fog csatlakozni. Sétáim közben megfigyeltem a hidakat, a vasuti állomást, a városon kívül felállított ágyú ütegek számát.

Két nap múlva a már elfogadott hamis okmányaim és a parancsnok toakodó udvariakodása révén megkaptam az engedélyt, hogy elhagyjam a várost, még pedig dél felé. Adtak ugyan mellém egy őrt, de az két kilométernyi ut után leugrott a szekérről és lefeküdt aludni.

Mikor kialudta magát, bizonyára azt hazudta, hogy elkísért W...-ig. Ide szólt az utazási engedélyem. Persze nem oda mentem, hanem a mi táborunkba.

Másnap elfoglaltuk I...t. Az orosz segítség öt nap múlva ért volna oda.

Október 19. Szankow orosz őrnagy gyanakodni kezdett. Faggatott, vallatott, kinzott. Végre azt kívánta, hogy ha chansonette vagyok, hát énekeljek valamit. Hangom van, sok orosz, meg francia dalt tudok, tehát eleget tehettem az őrnagy kívánságának.

A tisztektől tudtam meg másnap, hogy minden aron főbe akart lővetni, mint gyanús idegent. A tisztek bevoltak pezsgőzve, mikor ezt elárulták. Lehet, hogy nem is igaz.

Október 20. A részeg hadnagyok közül szöktem meg. Az egyikől ellopam egy térképet és egy kimutatást. A térkép nem érdekes. Minden katonának van olyan. A kimutatást eladtam K. D. honvédszállásos magához vette. Az orosz sereg másnapi ebédjének összesített rendelő lapja volt. Ebből megtudtuk, hogy hány emberből áll az orosz tábor. Ezért az egy iv papírosért nagy dícsértet és 500 koronát kaptam.

November 17. Távuttra kellett vezetnem az ellenséget.

Most paraszt rubába öltöztem és félig gyalog tettem meg az utat az oroszok által megszállott város felé. Természetesen már jóval a város előtt elfogtak. Csak arra vigyáztam, hogy a kezemet ne vegyék észre, hogy a szenny festve van rá.

Egy magasabb rangú tiszt hallgatott ki. Unalmasan végezte a vallást és a harmadik kérdése már ez volt:

— Volt az ellenség között?

— Voltam. Ott jöttem ki résztől.

— Nagy a táboruk? Sok katona mészkal az utcákon?

— Nagyon sok. Lehelnek százezren is, feleltem bárgyan.

Az oroszok nem mertek támadni. Mikor már mertek, megárkosott a mi várva-várt segédseregünk és visszaverték őket.

Nakem közel két hétig kellett akkor az oroszok közt tartózkodni. Rögzös ruhákban jártam és a katonák evőtakját és konzervét ettem. Ugy adtak könyörületből...

A naplóban ez a legutolsó feljegyzés. Mikor a bátor asszony kiszabadult az orosz táborból, azonnal Krakóba utazott és kérte, hogy mentse fel. Felmentették, de elővigyázatból illetőségi helyére küldték. Mindenütt, ahova és ahonnan megy, jelentkeznie kell, mert nem ritka eset, hogy a kémeik mikor jól megismerték az ő hadseregük viszonyait, gyorsan átpártolnak és jópénzért elárulnak mindent az ellenségnek.

Amikor Aradon bucsuzunk, érdekes utitársam így válik el tőlem:

— Ha mégis eszembe jutna, hogy újra kezdem a kalandos életet: majd írok önöknek sokat...

Sarlot István hősi halála.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 12.

Sulyos csapás érte Arad nyugalomba vonult köztisztviselőiben álló főkapitányát, Sarlot Domokost: a háború, amely annyi családtól kíván gyászos áldozatot a haza oltárára, elsodorta ifjabbik fiát Sarlot István mérnököt. Néhány nap előtt megjött a tragikus esetről a megbízható értesítés Aradra azzal a kéréssel, hogy értesítsék kiméletesen az édesapát fia haláláról. Senki nem akarta a szomorú hírt tudatni, mindenki abban bízott, hogy mint annyi esetben megtörtént már: talán ezuttal is rosszabbat mond az első hír a valóságnál. Ma azonban körlehetetlen bizonyossággal tudatta a hivatalos híradás, hogy Sarlot István a 33. gyalogezred tartalékos zászlósa a déli harctéren hősi halállal elesett.

A mozgósítás első napjaiban vonult be Sarlot István ezredéhez Budapestről, ahol egy magánvállalat mérnöke volt. A tartalékos zászlósi rangban levő mérnököt ahoz a 33-as zászlóaljhoz osztották be, amely a déli harctéren, a Drina mentéről kiindulva küzdötté végig a szerbek ellen az eddigi harcokat. Szeptember végéig vitézül és rendíthetetlenül bírta a faramakokat, ekkor azonban a szerb seregből átharapzott járványos betegségbe esett és nyolc hétig feküdt sulyos betegen déli Bosznia egyik katonai kórházban. A betegség meggyengítette szervezetét és amikor lábadozni kezdett: szabadságot kért, hogy hazajöhessen és itthon, a szülői háznál gondos ápolásban újra erőre kaphasson. A déli harctéren levő csapatoktól azonban csak a legkritikább esetben szabadságot kaptak és így Sarlot István kérését is megtagadták, még egyetlen hetes rövid szabadságot sem kaphatott.

December elsején mint gyógyultnak szolgálatra kellett jelentkeznie, akkor már Szerbia beisejében álló és harcoló csapatánál. Sarlot István kötelességtudóan utra kelt, hogy kellő időben elérje csapatát és december első napján jelentkezett a harcvezető álló harminchármaszoknál és átvette a reábizott legények vezetését. December másodikán nagyobb csata volt. A szerbek támadtak és a mi csapataink derekasan küzdve vették föl a harcot és végül megutamították állásaikból a szerbeket. Am az ütközet diadalmas végét már nem érte meg a beteggyárból harctérre vonult tartalékos tiszt. Mindiárt a harc kezdetén egy szerb srappell „völtréttel” érte Sarlot Istvánt, aki holttan esett össze. Katonái ott temették el a csatatéren, Szerbia sziklás, köves földjében...

Fia tragikus halála mélyen megrendítette Sarlot Domokost és a legészintebben osztozó bántos részvételt keltett Aradon, ahol a nagy tudású, szimpatikus fiatal mérnököt igen sokan ismerték és szerették. Sarlot István a legazabb reményekkel indult pályájának. Mitweidában végezte technikai tanulmányait és most a szorgalmas, sokra hivatott férfi pályáját a harctéren bekövetkezett hősi halál zárta le.

Az Aradi Közlöny díszes naptárát minden negyedéves előfizető, amennyiben előfizetési hátralékban nincs, — az esetben is, ha az előfizetést havonként újítja meg, mint minden évben, az idén is — ajándéku kapja. Minden új előfizető, aki december 1-én negyedévi előfizetéssel belépett az előfizetők sorába, ajándéku ingyen és bérmentve kapja az Aradi Közlöny Nagy Képes Naptárát az 1915. évre. Kérjük azokat a t. c. előfizetőinket, akiknek előfizetési tartozásuk van, azt idejekorán rendezzék, hogy a naptárt fennakadás nélkül megküldhessük.

Aradiak őrzik Péter király rezidenciáját.

— Az első őrség a belgrádi konakban. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 12.

Belgrád várának ormán a mi zászlónkat lengeti a téli szél. Magyar élet van a szerbek meghódított fővárosában. Ugy érezzük, hogy az a természetes viszony, ha Nándorfehérvár elfoglalásának első pillanatától kezdve közelebb jut a magyarsághoz. Az a szellem, amely benne élt, nekünk magyaroknak okozta a pokoli kinokat és a Narodna Obrana keze a mi hazánk területére nyulott át, hogy fekete munkáját elvégezze. Nemesak a történelem bizonyosságai döntik el nemzetek és városok sorsát. Van rá példa, hogy még a fegyveres hódítás sem volt elégséges új kapcsolatok létesítéséhez, viszont sok olyan, talán szóval ki sem fejezhető körülmény játszott közre a népek életében, amely a meghódított területet könnyen átforgalmazta és az anyaország hűséges leányává tette.

Belgrád klasszikus példája lesz ennek. Szinte magától értetődőnek hisszük és gondoljuk, hogy magyar várossá lesz, mert így érezzük. Akik ott jártak és akik ott vannak, azok is olyasféléket láttak, hogy a magyar ellen talán nem is él az a népgyűlölet a szerb fővárosban, mint ahogy azt képzelték.

Van valami a lelkekben, ami közelebb hozhatja hozzánk magyarokhoz Belgrádot, mint máséhoz. Nem állítjuk, hogy a hadvezetőségnek is ez már a tapasztalata, a tudomása, de a tényekből azt lehet következtetni, hogy ilyesmire gondolnak ott is. Belgrádot magyar katonák tartják megszállva, a szerb fővárosban magyar fegyverek tartanak rendet és a legfontosabb pozíciókban magyarok vannak. Talán a mi népünk gyermekei könnyebben megértetik magukat a meghódított szerbekkel és talán nem az a vad gyűlölet ül a szemükben, ha a szomszédos ország fiai képviselik a hódító hatalmat.

Aradiak is vannak Belgrádban. A mi katonáink is ott teljesítenek szolgálatot. Egy elsőkelő aradi urhoz érkezett írás, egy Belgrádban szolgáló tartalékos hadnagytól, aki polgári életében igen jónevű aradi kereskedő. A levélíró, aki nem barátja a sok szónak, a helyzet megvilágítására igen eredeti formát talált. Levélét egy — menükártyára írta, amelyet a szerb királyi palotában talált, amikor ott csapatával őrszolgálatot teljesített.

A királyi család az étlap szerint 1914. év február elsején dejeunerre a következőket ette:

Riz Pilaff: a la Grecque
Baron d'Augneau a la Parisienne
Perdranc rotis
Salade Russe
Celeris an parmesan
Savarin Montpensier
Dessert.

A menükártyán a királyi család aranyos címere ékeskedik. Amint látszik, az élet a szerb konakban franciás volt, de az étlap valósággal entente-szerű. Görög pilaff, párisi bárány, orosz saláta.

Az aradi tiszt a következő érdekes sorokat írta az étlapra:

„Kedves — L—skám! A helyzet most már lényegesen javult. Egy szerb tábornok lakásában lakom, mert csapatom helyőrségi szolgálataira felkerült a városba és én voltam az a szerencsés halandó, aki mint segédtest elöször

osztottam el az őrséget a Konakban. Felsőszobát volt felkavartam a királyi lakba, hirtelen György hercegnek képzeltem magamat. A királyi palotában találtam ezt az étlapot, mely azt bizonyítja, hogy Petár bácsi elég jó kosztón élt. Lakásom remek szép. Mese és lila se-lyem garnitúra a hálószobában, mellette a fürdő szoba és egy férfi dolgozó szoba. Vízve-

zeték, villany, pörree szőnyegek garmadával, sőt az Eau de Cologne sem hiányzik, amelyet gazdája a nagy sietségben úgy látzik, itt felejtett.”

Azzal a biztatással fejezi be levélét az aradi hadnagy, hogy ha engedélyt tudnak szerezni az aradiak, menjünk le Belgrádba, nézzék meg, mert a látvány „borzalmasan szép.”

A szerb főváros lakói és a magyarok.

(Eltűntek a komitácsik. — „Zsivió kral Franjo Jozsip!”)

— Belgrádban járt munkatársunk följegyzéseiből. —

Arad, december 12.

Egy kétféle vetődött fel bennem mindig, valahányszor Belgrád utcáin szerb férfival, nővel találkoztam, vajon mit érezhet e pillanatban, gyűlölettől ég-e az a két szempár, fásultság nyugózi le őket, vagy a felszabadulás öröme tölti-e el a szíveket?

Egy vasalt-nadrágos ur jön velem szemben, kereskedő, vagy hivatalnok lehet. Merőn néz, ajkai összeszorulnak, aztán megáll egy plakát előtt. A mi katonáink ragasztották fel. Nemzetiszinű a keretje, a király arcképe rajta és a történelmi szavak: Mindent meggondoltam és megfontoltam... A szerb pár pillanatig nézi a plakátot, arcán egy ránc nem mozdul. Egy perc az egész, aztán megy tovább, végig az üres, kongó utcán, az elfoglalt Belgrád földjén...

Egy öreg asszony. A szeme ide-oda téved, az ajka folyton mozog. Vajon mit mormog: áldást, vagy átkot? Egy baka megy el mellette. Az öreg, rongyos asszony még mindig mormol, aztán, aztán... aztán köszörül egyet a torkán és — kiköp. A baka látja, még visszafordul s jóízűt nevetve fenyegeti meg öklével. Az asszony arca eltorzul a tehetetlen dühből. Valami furesza gondolat jut eszembe. Egy hatost dobok a vén koldusasszony elé. A pénz felé sandít, aztán riadtan ráám néz. Közeledik egy lépést a nikkeldarab felé, de félszemmel még figyel. Aztán felveszi a batost s arca rut, groteszk mosolyra huzódik. Valamit mond, talán köszönetet. Mellette megint katona megy el, de a vén szipirtó már nem krárog. Ugy látszik, egy perc alatt megelégedett már az új állapotokkal...

Kucsmás, vén emberek... Alázatosan köszönnék, megemelik mélyen, nagyon mélyen egész térdig a kucsmát, mozgásuk olyan, mint a kutyaé, a mely harapni készül, de látja a botot és fél tőle. Egy fiatal suhanc. Németül megszólítom, egyetmást szeretnék tőle megtudni. A fejét rázza: „Ne znam nemeckzi.” Valahogy meg akarom vele értetni, hogy Péter királyról, Györgyeről, Alexandarról szeretnék valamit tudni. A fiatal szerb csak a neveket hallja s kézzel-lábbal tiltakozik:

— Nem, nem! Nem Petár — Ferencz József!

Aztán hevesen, gyorsan és élénk gesztusokkal magyaráz valamit. A végén rám néz, lesi a hatást. Látja, hogy nem értettem meg, de még kívágya a nagy slágert:

— Zsivió car Franjo Jozip!

Éljen Ferenc József császár! Vajon a szíve is úgy érez? Igen, igen, látszik rajta, neki a szabadságot hoztuk, a szabadságot a katonaságtól, a szenvedésektől, a haláltól... Aztán sorban a többi civilek: mind csendesek, nyugodtak, a legtöbbben látszik, sokan mondják is: most végre, most a mikor az ellenséges katonák bevonultak, most már biztonságban érzik magukat. Belgrád lakói tanultak,

Belgrád lakói okosak... Tudják és látják, hogy semmi bajuk, bánatásuk nem lehet, nem lesz, a míg békében maradnak. S ők békében akarnak maradni. Csak kevesen vannak, akikben ég a gyűlölet s ezek még csendesebbek... Ott a felkiáltójel, a memento székükre: az ágas fa Moszkva előtt... A merénylő, a komitácsi nem kerülheti el sorsát!

Nem is történt semmi Belgrádban, ami a rendet megzavarta volna. Arról beszéltek, hogy az egész város alá van aknázva, vékony sodronyokról, amelyekbe belebotlani egyenlő a halállal. Az első napon óvatossá is lépkedett mindenki. Annyi kihalt utca s a kihalt utcák kövezetén annyi-annyi sodrony, drót. De hiába minden elővigyázatosság, belebotlanak a lábuk a vékony gomolyogokba, de — nincs egyik se aknával összekötve, nem tartogat egyik sem halálos veszedelmet, ártalmatlan, elhalt, levágott telefondrótok.

A komitácsik... Mintha kivészett volna a fajtájuk. Nem is hallani már róluk semmit, sőt egy szerb fogoly mondja: nem mennek már a seregek előtt, felbuzták őket is az uniformist, tudják jól, ha polgári ruhában elfogják őket, akasztófa vár rájuk.

* Mikor katonáink bevonultak Belgrádba, másfél bataillont rendeltek ki, kutassák a pincéket, padlásokat, nem rejtőzik-e valahol elszánt és veszedelmes merénylő. Csak egy szakállas martalóéra akadtak, a Grand Hotel melletti pincében rejtőzött, két ekrazit bombát rejtgetett ruhájában. A halálos ítéletet kimondták rá, két óra múlva végre is hajtották. S az elszánt és vad komitácsi — ki tudja, hányszor dobott derék katonáink közé vészes és alattomos bombát — most — könnyörgött, térdelt és sirt, amit másoktól elvett, nem akart, nem tudott megválni az élettől.

Katonáink mondják, elfoglalt szerb falvakban nagyon sok felkötött kezű, sebzett lábú civillel találkoztak. A szerb hadsereg sebesült katonái ezek, akik örömmel üdvözlötték a micinket, jelentkeztek fogságra, internálásra, csak hogy ne keljen visszamenniük oda, ahol egy haldokló ország haldokló hadserege feszíti meg utoljára, kétségbeesetten erejét. A falvakban — mondják — hallani sem akarja már a nép Péter király nevét s ha említik előttük, ott is — mint előttem Belgrád utcáin — mindig felhangzik a kiáltás:

— Zsivió kral Franjo Jozsip!

Zádor Jenő.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 257
Szerkesztőség (csak éjjel használható)	
mellékállomás)	— — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — — — 151
Híradás	— — — — 151

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szinhatázi műsor:

Vasárnap: délután Iker a táborba, este: Lengyelvér.

Hétfő: Lengyelvér. A.

Kedd: A Lőcsői főherceg. B.

Szerda: Márkus Emma felléptével Kaméliás hölgy.

Csütörtök: Márkus Emma felléptével A bozorkány. A.

Péntek: Márkus Emma felléptével A vasgyáros.

Szombat: Kállai István felléptével Nemtudomka.

Vasárnap: Kállai István felléptével Tót leány.

* Lengyelvér. Ha... Ha nem a háború évtől élnek, ha nem forgatna ki mindent megszokott medréből a harcban álló milliók, harcban elesett ezek nagy ideje, akkor a mai színházi este végeztével azt kellene mondani, végre megvan a szezon kasszadarabja. Operett, amelyben van ötlet, hangulat, mese, a melyben különös, eleven, pattogó ritmusu zenét hallunk, jó az előadás, melegen fogadta a közönség: husz estén át fogják adni. Így azonban ki tudna jószólni? Ma minden jól ment, ez bizonyos, telt ház volt, sok taps volt, ismétlés volt, Pataki Vilma kedvesen játszott, szépen énekelt, „vitte” az est hangulatát, Győző olyan jó kedvvel táncolt, mintha be sem sorozták volna, Járai pedig ügyesen és szép sikerrel állta meg a helyét nem is egészen neki való szerepében. A Lengyelvér olyan operett, a melyt érdemes megnézni és talán háborus időben is szabad hosszabb életet, jóvendőlni számára az aradi színpadon.

* A Kulturpalota könyvtárának címjegyzéke. A háborúról szóló röpíratok és könyvek halmaza között nagyzerényen húzódik meg irásztalommon egy igénytelennek tetsző aradi sajtótermék. Csinos kiállítás, 455 oldalra terjedő kötet ezzel a címmel: „Arad szab. királyi város közművelődési intézete könyvtárának címjegyzéke. Összeállította: Farkas József dr.” A laikus kevés figyelemre fogja méltatni e kötetet, melyben címeinél és számoknál egyebet nem talál a legfőbb azt tanulhatja meg belőle, hogy melyik regény kapható a melyik nem a Kölcsey könyvtárban. A hozzáértő, a bibliográfus azonban egészen más szempontból fogja nézni e művet. Amint a tizedjétek az árfolyamokat feltüntető számok tömegében felismeri a gazdasági élet legaprókékosabb változásainak színterét, úgy a bibliográfus egy könyvtárjegyzékének cím- és számtárából bepillantást nyer a könyvtár belső szervezetébe s foglalatot egy társadalom szellemi színvonaláról, mely utóbbit a nyilvános könyvtárak a fokról. Ha mindkét szempontból igaz gyönyörködéssel lapozgatok az irásztalomra került címjegyzéket, Magam is rendeztem nem egy könyvtárt s tudom értékelni a könyvtárrendezéssel járó fáradságos munkát. Ez a könyvjegyzék tanúságot tesz arról, hogy Farkas József dr. aránylag rövid idő alatt óriási, értékes és alapos munkát végzett és annál nagyobb elismerésre tarthat számot, mert végezte e munkát szakképzettségét támogatólag nélkülözve, laikusok segítségével. Nincs ingerencsiám a Közművelődési Intézet gyűjteményeihez, de mint a zoktól távol álló is feljogosítva érzem magamat azokról ítéletet mondani. Ez amint eddigie lelkessülő örömmel szemléltem Varjassy Árpádnak az Ereklye-muzeum rendezésében kifejtett fáradságtalan és szakavatott munkálkodását, aki a szabadságharc ereklyéinek ügyes, izléses és ritka muzeális értékeket csoportosított kiemelve a szemlélő előtt elvonultatja újra ezt a dicső küzdelmet kronologikus rendben és valóságos művelésben; ép oly örömmel nézegettem Farkas József dr. címjegyzékét, mert azt a meggyőződést meritem belőle, hogy Arad városának könyvgyűjteményéből ő teremt majd könyvtárt és teremtí az aapozat tudással és kitartó szorgalommal, ha számbavesszük, hogy a címjegyzékben felsorolt könyvek mindegyikéről cédula készült, a cédulakatalógus is elkészült. A jegyzék lezárításáig egyes, könnyen utolagazható s az olvasni vagy tudományos kutatást végezni óhajtó hamar hozzáfér a keresett könyvre. Külön fel vannak

sorolva Bibliotheca Aradiensis cím alatt az aradi vonatkozású könyvek. Elismerem, hogy a jegyzék része nem teljes, de ez mitsem von le Farkas dr. érdemeiből, mert ő utóvégre a könyvtárnak eddig rendezett állományában található aradi vonatkozású könyveket vette fel, ott nem levő könyvekről nem állíthatott össze jegyzéket; ám az eddigiek után remélhetjük, hogy Farkas dr. ezzel megindította az aradi vonatkozású könyvek egybegyűjtésének munkáját, s ha egyebet sem végezne, ezzel is örök időkre bejegyezné nevét Arad kulturtörténetébe; de eddigi munkálkodása után ítélve, egyebet is várhatunk még Farkas dr.-tól, akiben a Közművelődési Intézet igazán rátermett és kiváló szakképzettségű tisztviselőt nyert. — Kara Győző.

* A színház hírei. A jövő héten két vendég lép fel egymásután az aradi színházban. P. Márkus Emma, a Nemzeti Színház első művésznője szerdától, Kállai Jolán szombattól lép fel a jelenlegi lezártított árak mellett. — December 24 én a jó gyermekek ajándékaul már nagyban próbálják a színháznál Hamupipóke látványosságát.

* Imádságok hadbaszállt kedveseinkért. A maroszigeti körjegyzőség egyetlen magyar falujában, a hegyek között van egy hazafias református lelkész, Gyökös József. A nehéz idők szomorú óráit lelki vigasszal óhajtja eloszlatni s ez vezérelhetette akkor, amidőn kis imáinak megírásához fogott és azokat Imádságok hadbaszállt kedveseinkért címen kiadta. A költői emelkedettséggel írt imák füzete 20 fillér és a tiszta jövedelem ötven százalékát a Vörös Kereszt együletnek, ötven százalékát a bunyaszekszárdi templomalapra fordítja a szerző. A könyvecske megrendelhető Gyökös József ref. lelkésznel Bunyaszekszárdon, u. p. Marosberkes.

* Belgrád bevételének mozifelvételai az Apollóban. Jelentettük már, hogy az ötödik hadsereg parancsnokának, Frank Liboriusz tábornoknak egyenes felhívására Fröhlich János hírlapíró, a Kino-Riport igazgatója két operatőrrel Belgrádba utazott, hogy a szerb főváros elfoglalásának történelmi momentumait megörökítse. A Nándorfehérvár visszafoglalásáról készült érdekes mozgófénykép felvételek filmjéből csak egy példányt tart meg magának a hadtestparancsnokság, míg a többi egyenahányat a monarchia lakosságának engedi át megtekintésül. Az aradi Apolló-színház előkelő ösztököttel és révén előzőnek szerzte meg a történelmi értékű filmek egyikét s azt, megelőzve minden más mozielőadást, már hétfőn bemutatja. Ezen a nevezetes műsoron a kárpáti harcok legújabb fejezetét is leveti az Apolló s még két pompás vígjátékot mutat be. Vasárnap a ma este nagy sikerrel bemutatott Doktor Anton című háborus dráma kerül bemutatásra több más érdekes köppel együtt. 3

* A dsungel királya. (Nagyszerű dsungel-dráma az Urániában.) Afrikában játszódik le ez az exotikus dráma otelekménye, a dsungel legmélyén, legmélyén annak az ember által sohasem látott sötét helynek, amelyben az oroszán, a legszebb és leghatalmasabb állat, az ur. Egy vadászársaság a dsungel mélyén vadászik és kevés idő múlva foglyul ejtik az őserdő félelmes királyát, egy pompás oroszánt. Zsákmányukkal visszatérőben vannak, midőn a vadászársaság vezetője, az ifjú Barlum megakad a Brant vadászának gyönyörű leányát, elcsábítja és ez követi őt. De nemsokára belátja, hogy milyen jellemtelen ember Barlum, kártya, iszákos és vele nem törődik. Barlum már-már azon töri a fejét, hogy Elent elotgye láb alól. Az oroszán katre elé találkára hívja, de a katre ajtaját kinyitja. Mikor azonban itastan ő is arra téved, az oroszán őt szakítja szét.

Naptárhirdetőink

szíves figyelmébe.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az előbbi évekhez hasonlóan az idén is díszesen illusztrált naptárt ad ki. Arra kérjük a hirdetőinket, hogy feladni szándékolt hirdetésüket — annak megfelelő helyen való elhelyezése érdekében — ideje korán hozzánk juttatni szíveskedjenek.

Aradi huszárok
a hadsereg aranykönyvében.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 12.

A hadügyminiszter hivatalos jelentései között, a melyekben a harcúterén kivált, rendkívüli vitézséget tanúsító katonákról ad számot, két aradi huszár dicsőségéről ad számot. Mindketten a cs. és kir. 3. huszárezred szakaszvezetői, amely ezrednek tudvalevően Aradon van a korete, és innét egészíti ki legénységét. A Huszárok két kitüntetett altisztjéről a hadsereg aranykönyve a következőképp számol be:

Kovács János, a cs. és kir. 3. huszárezred szakaszvezetője; századparancsnok előrelküldte, hogy egy alkalmas pontról az ellenség állását megfigyelje. Azt a határozott parancsot kapta, hogy mindaddig tartson ki őrhelyén, amíg vissza nem rendelik. Másfél óra hosszat állt Kovács, élesen figyelve, a mikor az ellenség közeledett. Az egyik ellenséges járőr egyik a másik után vette célba a morész huszárt. Rálőttek, megtámadták, egy időre el is űzték a helyéről, de Kovács, újra meg újra visszatért helyére és folytatta a megfigyelést. Az ellenség egyre közelebb jutott és átközelhez bontakozott ki. Kovács ekkor se maradt tétlen. Derekasán hozzáfogott a tüzelőshöz és több oroszot magolt é megsebesített. Mikor végre megkapta a parancsot, hogy visszatérhet, parancsnokának fontos jelentést tett. Az első osztály ezüst vitézségi érmét kapta.

Szepsey Imre, ugyancsak a cs. és kir. 3. huszárezred szakaszvezetője egy ordei ütközetnél, különös vitézségével és morész fellépésével egymaga öt kozákokat fogott el. Néhány nap múlva a századot támadás leplezésére küldték előre. Szepsey ekkor azt a megbízást kapta, hogy néhány huszárral, mint helyben álló járőr, egy erősebb ellenséges lovasosztágtól megzárított vasúti hidat figyeljen meg. A járőr éjjel-nappal, folytonos lövöldözéssel zavarja a hidnak helyreállítási kísérleteit. Bravuroz merészességgel, makacs elszántsággal az ellenség közelében maradt; míg annak élők gépfegyver-tüze se űzi el helyéről. A következő napon segítséget kap. A mi gépfegyverosztályunknak, ügyes megfigyelése révén fontos adatokat szolgáltat az ellenség megtámadásához. Feladatát fényesen megoldva, szakadatlan csatározás közben került vissza, késő délután századához. Különös ügyességének és bátorságának az első osztály ezüst vitézségi érméje jutalma.

A két aradi huszár haditetteihez méltóan sorakozik egy magyar ulánusnak brava ja. Alföldi József, 12. ulánus ezredbeli tizedes Viljevár nevű társával a Száva partján volt, mint határőr. A szemközti levő partról, szalmakazal mögül lövöldözött az ellenség és nyugtalanítani igyekezett a mi határőrségünket. A mieink a tüzet viszonzították, de eredmény nélkül. A két lovasaltiszt erre arra a vakmerő gondolatra jutottak, hogy az ellenséget a tüdőparton támadják meg. A tervet tett követő Gyujtószerrel látták el magukat, áruszták a Száván, fölgujtották a szalmakazalt, amelyet a szerbek fedezékül használtak és az ellenség heves tüzelése közben ugyanazon az uton visszatértek őrhelyeikre. Ezt a morész, rendkívüli lelki erővel tanuskodó katonamestert szintén az első osztály ezüst vitézségi érmével jutalmazták.

Németek újabb győzelme az oroszokon.

— Közeledés Varsóhoz. — Lodztól keletre megverték az oroszokat. — A Kárpátokban már csak kisebb ellenséges csapatok vannak. —
— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin—Kopenhága, december 12.

Menekül az orosz vezérkar.

BERLIN. A pétervári lapok szerint a németek a varsói uton megtámadták Koluszkit. Az oroszok Tusszint, vezérkaruk hadiszállását kénytelenek kiüríteni.

Német támadás a három fronton.

Kristiania. Pétervárról jelentik tegnapi Londonba: A centrumban most viszonylagos csend van. Lodz körül is csend van. Minden nap nagy eleség-készlet és hadiszer érkezik ide Varsóból. (Még mindig leplezik Lodz elesését. A szerk.) A *Morning Post*nak jelentik Pétervárról: Az oroszok és németek Kelet-Poroszországtól Krakóig terjedő 300 angol mérföldes fronton állanak szemben. Azt hiszik, hogy a németek az orosz centrum megtámadásával nem azt célozták, hogy utat vágjanak maguknak Krakóhoz, hanem az ő céljuk az orosz sereg elpusztítása. A Viala—Thorn vonalon tartják magukat az oroszok a német támadással szemben a Thorn—Censtochau fronton örült csata tombol. A censtochau—Krakó vonalon és Krakótól délre az oroszok feltartóztatlanul előre nyomulnak. (A *Morning Post* arról nevezetes, hogy híreit maga az orosz vezérkar szokta megegyezni. A szerk.) Londonból jelentik ide: Ide még nem érkezett ma sem hivatalos jelentés Lodz eleséről. Még arról sem jött egy szó sem, hogy az orosz hadsereg Észak-Lengyelországban veszélyes helyzetben van. — A német sztratégia terve most a Lengyelországot keresztül szelő Censtochau—Varsó vasútvonalra irányul. Lodznak nincs sztratégiai jelentősége, de a vasutnak igen. Az ellenség három párhuzamos uton nyomul a vasut felé. Thornból Lovicon át, Kalischből Lodzon át és a sziléziai határról Petrikau felé. Ha a németek Lodzban vannak, akkor csak 15 kilométernyire állanak ettől a fontos közlekedési vonattól.

Feltartva az orosz offenzíva.

Berlin. *Stockholmból* jelentik: A *Syd-wenska Dagbladet* közli azt a leírást, amelyet a párisi „*Journal*” orosz munkatársa ír a lengyelországi harcokról:

A világtörténelem legvéresebb csatája folyik még mindig Lodz környékén. A német hadtestek egy nagy részének csodálatraméltó módon sikerült abból a zárból, amelyet körülöttük a szibériai csapatok alkottak, ismét kijutni és az orosz nyomás alól felszabadulva, ismét harcra alkalmas állást elfoglalni. A németek most rendkívül megerősített hadállásokat foglaltak el, amelyek centruma Lodztól északra van. Lodztól délnek további német seregek állnak, amelyeknek sikerült az orosz körülkerítési mozdulatot meghiúsítani. A németek mindjárt kezdetben rettenetes erejű rohammal törték keresztül az orosz centrumot, amely nem tudott nekik ellentállani, — de azután ismét visszavonultak, hogy a saját centrumukkal egyesüljenek és mindkét szárnyukkal az orosz sereget igyekezzenek bekeríteni. Most jelentékeny megerősítést kaptak Kalischből és ezek a friss csapatok döntő jelentőséggel fognak a küzdelemben beavatkozni. Elgyilkos csatának, a jelek szerint, az lesz a vége, hogy a német csapatok rendkívül megerősített állásokat fognak a

Visztulától Krakóig elfoglalni, hogy itt töltse a telet és feltartsák az orosz előnyomulást.

Kopenhága. Dán lapok pétervári tudósításainak jelentései szerint az orosz sereg nyugati frontját a német előrenyomulás defenzívára kényszerítette és hogy előreláthatólag a varsó—wawogorodi vonal lesz az oroszok természetes védekező hadállása.

Harcotéri helyzet orosz világításban.

Genf. Az orosz „*Russkij Invalid*” a következőket írja a december első hetében folytatott harcotéri eseményekről: A keletporoszországi fronton a német sereg, amely a Gumbinen-Agerburg- és a mazuri tavak megerősített vonalára vonult vissza, olyan hadállásokat foglalt el, amelyeket még béke idején jól megerősítettek és rendkívül intenzív tüzelést folytatott, hogy az orosz csapatok támadását megakadályozza. Ezek, hogy veszteségeiket csökkentse, megközelítési kísérleteket tesznek, ami igen keserves munka. A Thorn—Biala fronton folytatják a német és az orosz csapatok összpontosításait és igen élénk földerítő műveletek folynak. Minden offenzív kísérlet steril marad és a két ellenség tartja előbb elfoglalt állásait. Rettenő nagy német erők támadják az oroszokat a Thorn—Krakó vonalon. Három irányban folyik a nagy harc: Jlow, Lowic és Petrikau irányában. A Censtochau—Krakó vonalon intenzív tüzer harc van. Az orosz csapatok visszaszorítják az ellenséget, amely offenzívát kísérelt meg. A galíciai fronton az oroszok továbbra is kiszorítják az ellenséget hadállásaiból. A legnagyobb ellentállás ellenére is sikerült Krakó felé előrenyomulni. (Már hivatalosan meg van állva az orosz jelentés, amely bármilyen száraz akar is lenni, mégsem leplezheti az oroszok vereségét. Az, hogy nem dicsekszik győzelemmel, a vereség beismerése. A szerk.)

Pétervárott nem ismerik a helyzetet.

Kopenhága, december 12. *Berlingske Tidende* jelenti Londonból: Az angol lapok pétervári tudósítói kénytelenek beérni azzal, hogy hosszú leírásokat adnak arról, milyen pusztítást végeztek a né-

Sárosmegye területén nincs orosz.

Budapest: A sajtóhadiszállásról jelentik: Az oroszok visszavonulása Sárosmegyében meneküléssé fajult. A tegnapi nap folyamán az oroszok kiűritették mindazokat a helyeket, amelyeket még Sárosban megszállva tartottak.

Seregeink a határon túl tovább üldözik az oroszokat galíciai területen. Mutina birtokunkban van. Sárosmegye területén nincs orosz katona.

Az ellenség üldözését folytatjuk. A menekülők mindenhol visszaternek, a közigazgatás helyreállításán Szinnyei-Merse István főispán nagy erővel dolgozik.

Nincs veszedelem Mármarosban.

Mármarosziget. A határszáron mutatkozott, egészen jelentéktelen orosz erőket minden nehézség nélkül tartja távol a belső területtől az itt összpontosított csapatunk. Csak Toronyánál voltak oroszok, de beljebb any-

met gránátok Lodzban. Egy tegnap esti magántávirat azt mondja, hogy Lodz körül még folynak a harcok és csak annyit ismer be, hogy az oroszok Schertzná-nál visszavonulnak. Pétervárott a harcotéri helyzetről senkinek sincsen tisztas képe.

Oroszoknak is kellene egy Hindenburg.

Bukarest. A *Dimineața*-nak jelenti Szentpétervárról: A „*Rjeas*”, Lodz bevételével foglalkozván többek között a következőket mondja: Lodz lakosai irtózatosszerű tüzek voltak kitéve, amelyet csak olykor váltott fel a német gyalogsági támadás. Ot percekénti időközökben robbantak a gránátok az utcákon és épületekben és számos polgárt megölték vagy megsebesítettek. A németek bombázása iszonyú károkat okozott: a gránátok kétszázánál több házat gyújtottak fel és az egész közuti vasutat a szó szoros értelmében összerombolták. Az ostrom első napjaiban az utcák teljesen kihaltak voltak, mert a lakosság a német gránátok elől a pincékben keresett menedéket. A németek támadása Lodz-ra oly váratlanul és hirtelen jött, hogy a lakosságnak már nem volt ideje a menekülésre. Minthogy Varsóból már nem lehetett élelmiszereket hozni, a lakosság már éhségnézett elébe. Kenyér egyáltalában már nem volt kapható, a módosabb emberek makaront és burgonyát ettek, a szegényebbek pedig répát. A heves német támadásokat — folytatja a lap — amelyeknek végre Lodz is áldozatul esett, hír szerint von Mackenzen tábornok vezette, aki csapatait megelőzőleg Zgierce körül hihetetlenül zseniális módon készített sáncokban helyezte el. Lodznak a németek által történt bevételé véget jelenti a harcnak a front azon részén, amelyen Hindenburg tábornok stratégiai ügyességét már egyszer bebizonyította úgy az offenzíva, mint a defenzíva terén, de különösen abban, hogy sikerült hadaink fenyegető átkarolása elől kibujnia. Bizzunk benne, hogy a mi seregeinkben is akadnak majd Hindenburgok!

Pau tábornok az északi harctérre megy.

Genf: Párisban azt híresztelik, hogy Pau tábornok, a kinek halálhírért keltették, állítólag Oroszországba utazott Északfranciaországból.

Angliában mártudják Lodz elesét.

Kopenhága, december 12. A *Nationaltidende* jelenti Londonból: A sajtó kétségtelenek tartja, hogy Lodzot a németek elfoglalták. Nem értik, miért nem ismeri be az orosz vezérkar a veszteséget. Katonai körökben ezt gyerekesnek tartják, mert ilyen veszteség minden háborúban előfordul és a hallgatás azt a látszatot kelti, mintha nagyobb lenne a vereség, mint amilyen a valóságban.

nyira nincs veszedelem, hogy Husztra például már sok menekült család tért vissza. (Pol. Hir.)

Zemplénben is megvertük az oroszokat.

Varannó: Zemplénmegyében az oroszok végleg meg vannak verve. Sztrapkóra a hatóságok visszavonultak.

Hiteles értesítés az oroszok visszavonulásáról.

Az oroszok kárpáti visszavonulásáról ma a következő hiteles értesítést adták:

Sárosmegye egészen meg van tisztítva az oroszoktól. Bátfára már kezd visszateretni a lakosság, egyik-másik hivatal már működik és megkezdtek az oroszok által okozott károk megbecsülését is. A város tényleg semmit sem szenvedett, az épületek nincsenek megrongálva és csak egyes lakásokban történtek fosztogatások. Az oroszok azonban sehol sem kegyetlen-

kedtek. Az asszonyokat nem bántották és nagyon fegyelmezetten viselkedtek.

Zemplénben csak a határszéleken mutatkozik néha egy-egy kisebb csapat, a határ legészakabb részein levő kisebb községeken.

Ungmogyében ugyanez a helyzet. Uzsok körül jelentéktelen orosz erők táboroznak. Azonban egyik helyen sem lépnek fel támadólag és ki sem mozdulnak helyükből.

Bereg megyében a beszéki hágókon át Valóig jöttek előre és Való körül helyezked-

tek el. Itt is csak jelentéktelen erők mutatkoznak.

Mármarosban a helyzet ma is változatlan, az oroszok Toronya és Majdárka körül állnak, azonban nem támadnak és nem is nyomulnak beljebb. A közigazgatási hatóságok mindenütt felszólítják a lakosságot, hogy térjen vissza elhagyott lakóhelyére, mert a károk megbecslése most van folyamatban és az érdekeltek távollétében a becslés nem lehet tökéletes, legtöbbször pedig hátrányos lehet a távollévre. A becslés pontossága nagyon fontos.

Poincaré felakarja osztani Németországot.

— Véres harcok az Yser-csatornánál. — Dolgoznak a motoros-ütegek. — Anglia merénylete tokiói nagykövetünk ellen. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin—London—Páris, december 12.

Agyuzás tíz mérföldről.

Amsterdam. A Daily Mail je-
lenti Párisból: Fournest a néme-
tek motorágyúkkal bombázták. Az
árterületen keresztül szétlőtték a
vasuti állomást gránátokkal tíz
mérföldnyiről a franciák még
csak nem is sejtették, hogy a
német ágyúk hol álltak.

Tüzerharc Flandriában.

Berlin. Rotterdamból jelentik: A Tijd tudósítója írja: Hollandiából érkezik a híre, hogy Flandriában újabb nagy csata előtt állanak a szembenálló csapatok. A tüzerharc még mindig egyformán tombol. Repülőgépek több ízben alkalmuk volt az ellenség hadállásait kikémlelni, de a szövetségeseknek nem sok előnyük származik belőle, mert a németek villámgyorsan változtatják ilyen esetben hadállásukat. A németek új elhelyezkedési mozdulataiban az a legfeltűnőbb, hogy a határról bevonták a gyalogságot és a frontra küldték, míg a határőrzésre lovasságot rendeltek ki, amelynek nem jut szerep a küzdelemben, mert az egy újabb fajta ostromharccá fejlődött ki.

Nagy csaták az Yser mentén.

Berlin. Rotterdamból jelentik: A Times jelenti Észak-Franciaországból: Lille elővárosának, Fivesnek a bevétel, megkimélte a várost a bombázás okozta károktól, ezzel szemben azonban Arras rettenetes sokat szenvedett. Ez annál figyelemreméltóbb, mert a német foglyoknál talált térképeken Lille és néhány más város vörös téntával volt bekerítve, míg Reimsre és Arrasra vonatkozólag ilyen jeleket nem találtunk. A németek ezenkívül nem sujtották a várost a szokásos hadisarcokkal, csakis a katonaság számára szükséges élelmiszert kellett szolgáltatnia. A kórházakat ismét megnyitották és a villamos ismét közlekedik Lille, Roubaix és Tourcoing között. E három városban az összes gyárak és műhelyek éppen maradtak, a németek csak arra szorítottak, hogy a gyárakban talált készárukat lefoglalták és Németországba küldték. Azok a híresztelések, hogy a német seregben tifuszjárvány tört ki, nem bizonyultak valóknak. Egyedülálló az az eset, amely Lomme-ban történt. Itt a németek a Notre Dame de la Treille kórházát francia vezetés alatt hagyták és a francia orvosok háborítatlanul kezelik tovább a beteget.

Milano: A Corriere della Sera londoni levelezője, természetesen angol jelentések alapján, foglalkozik az Yser melletti harcokkal. A tudósítás megállapítja, hogy az Yser mentén a németek nagy haderőt koncentráltak és hogy támadásaiknak erőssége és a csapatok

hősiessége minden képzeletet felülmúl. A németek gépfegyverei iszonyu pusztítást visznek véghez az ellenség sorai között.

Genf: Az Yser mellett felállított francia csapatok azon fáradoznak, hogy állandó támadásokkal izzassák a német csapatokat, amelyeknek több pozíciójuk van az Yser partján. Egyébként kisebb harcok folynak Armantieres és Arras tájékán, valamint az Oise mentén és az Argonnokban is. A Champagne-ban mindkét fél nehéz tüzérségi tüzrel bombázza kölcsönösen egymás megerősített hadállásait. (Pol. Hir.)

Visszaviszik a nyugati harctérre a gyarmatcsapatokat.

London. A Reuter-ügynökség jelenti: Az Egyiptomba rendelt gyarmati csapatokat Mar-seille-en keresztül a francia harctérre viszik.

Poincaré álmai.

Róma. Párisból jelentik: Poincare kijelentette, hogy béke kell, de hosszú, boldog béke. Franciaország azért harcol, hogy Németországot leverje, feloszlassa.

Hadifogoly a belga miniszterelnök fia.

Rotterdam. A Courant jelenti, hogy a belga miniszterelnök önkéntes fia német hadifogságba került.

Lefoglalt kápolna.

Frankfurt. A párisi hatóságok egyéb magántulajdon közt lefoglalták a Lafayette-utcai kápolnát, a szász-meiningeni herceg tulajdonát.

Nincs már hely a hadifoglyoknak.

Berlin. A rengeteg hadifogoly elhelyezésére újabb táborokat kell létesíteni.

Feltartóztatták az angolok nagykövetünket.

Rómából jelenti nagykövetünk: Müller tokiói nagykövetünk Amerikán keresztül az ottani angol nagykövetség menetlevelével dán hajón utazott haza. A Shetland szigetekenél Hibernia angol hajó feltartóztatta, átkutatta, két napig visszatartotta. A nemzetközi jog e hallatlan megsértése állítólag felsőbb parancsra történt.

Portugál munkások a háború ellen.

Lisszabon. Munkásig proklamációban ellenzi, hogy a köztársaság részt vegyen a háborúban.

Mit terveztek az angolok a német flotta ellen.

Berlin. A londoni Nauticus című tengerészeti szaklap szerint az angolok augusztus legelőjén, hadüzenet előtt hirtelen támadást terveztek a német flotta ellen az Ezzaki tengerben. A terv csak a kabinet habozása miatt hiúsult meg.

Spee tengernagy hősi halála.

London. Szikratéviróval jelentik a Falkland szigetekről: A Schamhorst az utolsó pillanatig harcolt. A hajóval együtt elpusztult a csatahajó egész személyzete, Spee gróf tengernagy is.

József főherceg aradi tisztje.

(Hősi halált halt hatvankilences hadnagy. — A Hindenburg-ezred hősei.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 12.

Szokatlan vendég, szomorú vendég köszöntött be a héten egy aradi házba: harcban, utazásban megviselt közvitész, akinek köpenye alól gyűrötten kéklett ki a Hindenburg bakák a hatvankilencesek szürkés-kék, világos parolija. Csomagot hozott a komoly arcú katonalegény és kantáron vezetve egy alacsony, kécsesörényű izmos lovat, fura szerszámmal, szokatlan nyereggel. Messziről megismerte a lovon még az is, aki sose látott ilyet, hogy ez kozákló. A legény pedig katonásan és eltölgödöttan mondotta:

— Alássan jelentem: meghoztam a gazdám, Rezes László hadnagy ur holmiját!

A gyászos követ, elesett, hősi halált halt tisztjének hagyatékát hozó ordonánó már csak végső, minden elítelt reménykedésnek véget vető megerősítést hozta a családhoz régebben eljutott tragikus hírek. Rezes László 69. gyalogezerdeli hadnagy, aki vitézül, hősi hীরre és diadalságra szert tett ezrede tradíciójához híven, küzdötte végig a háború nehéz harcait, még októberben esett el a Sary Sambor melletti huszonnégy napos irtózatot csatában. Huszonnégy éves volt, tele ifjú bizalommal, hősiességgel. Vidáman, büszkén ment a háborúba és vidáman bucsuzott el édesapjától Rezes János aradi királyi őrmestertől, testvéreitől.

Először a déli harctérre vezényelték a hatvankilenceseket és négy hétig ott harcolt a Száva mentén a fiatal hőselkü hadnagy is. Résztvevő csapatával Szabács első megostromlásában és már mint a 69-esek egyik századának parancsnoka vonult be a szerb városba. A déli harcokban többször kitüntette magát az ifjú hadnagy és vitézségével magára vonta magasabb csapatparancsnokának József főhercegnek figyelmét.

Szerbiából az uzsoki szoros megtisztítására rendelték föl Rezes László ezredét is és a leányos arcú huszonnégy esztendőes századparancsnok-hadnagy nagy vitézséggel vett részt az oroszok üldözésében. Az uzsoki harcokban egyik kemény összecsapásnál az oroszok kilőtték a fiatal hadnagy alól a lovat, de neki magának nem esett baja. Amint József főherceg csapatai tovább folytatták előrenyomulásukat Galiciába az előlük futó oroszok nyomán, Rezes hadnagy mindenhol kitüntette magát. Október tizenegyedikén éjjel századával felderítő szolgálatra indult a fiatal hadnagy. Egy elhagyott-nak látszó kis Galíciai faluban egyellen rutén parasztra találtak, akinek szavaiból kivették, hogy a községen túl oroszok táboroznak. Rezes László megkötöztette és szigorú őrizet alá vette a rutént, hogy eszébe ne jusson árulójukká lenni. A Hindenburg-bakák ott rejtőzködtek a falu aljában egész reggelig, akkor hirtelen lecsaptak az oroszokra. Negyszáz kozákok leptek meg és verték szét. Sok fogoly, kozákló, néhány gépfegyver került a kezükbe és József főherceg, amikor a felderítéstől szép hadizsákmánnyal hazatérő hadnagy je-

lentést tett a történetekről, az egyik tiszt közaklova neki ajándékozta.

— Kárpótlásul azért a lőért — mondta, di-csératul a főherceg — amelyet Uzsoknál ki-lőttek ön alól.

Október 13-án ismét nagyszerű eredménnyel harcoltak a hatvankilencesek. Sary Sambornál mentek rohamra és 2400 oroszot fogtak el, negyven orosz ágyút kerítettek hatalmukba. Minden legénye, minden tisztje hős volt az ezrednek, amelyet azóta Hindenburg névvel tündettek ki és a hősök közt volt Rezes hadnagy, akinek ezen a napon adták tudtára, hogy az ellenség előtt tanúsított vitézségéért a király a hadiékítményes katonai érdemkeresztrel tündette ki. Ot nap telt el, öt véres, kemény hősi csata napja és az ötödiken: Október-tizenhatalcadikán a Sary Sambor melletti magaslatok ellen intézett rohamban egy orosz gépfegyver kaszázó golyólegyezőjéből öt golyó mellén találta Rezes László hadnagyot.

Még a halálát megelőző napon vidám, bizalommal és életkedvvel teli levelet írt Aradra a szüleinek:

— Nemsokára kiverjük Galiciából az oroszot és akkor hazamegyek és olyan vigan leszünk, mint még soha — írta.

A hadnagy vidám soraival együtt október 24-én még egy másik tábori levél is jött Rezes útmesterhez. Ismeretlen írásu. A 69-esek tábori lelkésze közölte a családdal, hogy fiuk hősi halált halt október 18-án az északi harctéren. A halálozást részleteit most mondta el a gyászoló, mélyen lesújtott, legidősebb fiát vesztett családnak az ordonánc, aki hazahozta hadnagyukozák lovát, József főherceg ajándékát.

— Ott temettük el a szegény jó hadnagy urat — mesélte könnyezve az egyszerű katona — egy magaslaton, egy vadászkastély mellett. A tenséges ur, aki nagyon megszerette volt, megígérte, hogy ha béke lesz, a saját költségén szállíttatja haza családjához vitéz tisztje koporsóját...

Visszatért a szerb hatóság Belgrádba.

(Orosz seregek Románia határán. — Gondoskodás az osztrák-magyar hadifoglyokról Nisben.)

(Hivatalos távirati tudósítás.)

Zimony—Bukarest, december 12.

Belgrád parancsnoka.

Bécs. A Rendeleti Közlöny mai száma közli, hogy 6 Felsége József Ferdinánd főherceg gyalogsági tábornokot, a XIV. hadtest parancsnokát a IV. hadsereg parancsnokságával bízta meg. Továbbá kinevezte 6 Felsége Haale Oszkár vezérőrnagyot, Szerajevó város volt várparancsnokát, Belgrád város parancsnokává. (M. T. I.)

Belgrádban újra megindult az élet.

Zimony, december 12. Az utóbbi napokban háromezernél többen, közöttük számos jómódu polgár és kereskedő tért vissza Belgrádba. Nesztorovics polgármester ismét átvette az ügyek vezetését. Visszahozta a városi pénztárt és annak készleteiről jelentést tett a császári és királyi katonai parancsnokságnak. Számos kereskedő újra megnyitotta üzletét. Zimony telé teloránkint közlekedik a személyszállító gőzhajó. Belgrádban teljes a nyugalom. (Bud. Tud.)

Vége a Karagyorgyevics uralmának.

Szófia, december 12. A Dnevnik je-lenti: A közvélemény örvendez a monarchia és Németország sikereinek. A Karagyorgyevics uralmának vége. Idő kérdése csupán Macedónia megszállása.

Szerbia elvágya Görögországtól.

Berlin: A Vossische Zeitung jelenti Zürichből: A Vardár hid felrobbantása folytán a keleti vasut Szaloniki és Üszküb közt be-szüntette a személy és áruforgalmat.

A sebesültek nyomora Szerbiában.

Bukarest: A Diminateanak jelenti Szófiából: Ideérkezett szerb menekültek beszélik, hogy az összes szerb városok nagy kórházak képét mutatják. Magában Pozsarevóban kétezer sebesült van, akiket két, azaz 2 orvos kezel. Természetes dolog tehát, hogy — mint beszélnek — a sebesültek legnagyobb része a kezelés hiányos volta miatt vérmérgezésben, vagy a seb elüszkösödése folytán hal meg. Különösen az orbánc okoz gyakran halálos eseteket. A mi pedig a szerb hadsereg a legfőbb baj: a felgyógyult sebesült katonák megtagadják rendszeresen az engedelmességet, a mikor a harctérre akarják őket visszavinni. Többnyire a rendőrség segítségét veszik ilyenkor igénybe, amellyel szemben azonban a katonák fegyveresen renitenskednek. Ezért a múlt héten is több mint hatvanhat katonát végeztek ki.

Szaloniki. Ámbár Szerbiának ezidő szerint közvetlen vasúti összeköttetése Szalonikivel nincsen, egyre több szerb menekült özönlük ide. Nagy részük kimerült, beteg s borzasztó részleteket mondanak el a szerb sebesültek nyomorúságáról. Uj-Szerbiának minden városa zsúfolva van sebesültekkel, akiknek gondozása, kezelése, ellátása hiányos. Pozsarevóban kétezer sebesült van s mindössze három kezelőorvos. Nisben magánlakásokba szállítják az egyre sürűbben érkező sebesülteket, mert a hatósági épületek már egyetlen sebesültet sem fogadhatnak be. Nem egyszer a magánlakásban beszállásolt sebesültől megfélekeznek s az kezelés nélkül nyomorban elpusztul. Kötőszerek elegendő van, de tiszta ruhát már nem adhatnak a sebesültekre. Szalonikin keresztül több neutrális Vöröskeresztes misszió utazott Szerbiába, Oroszország is küldött újabb orvost és ápolószemélyzetet, mindez azonban nem elegendő a nyomorúság enyhítésére.

A szalonikii magyar és osztrák kolónia december 2-án gyűjtést, indított, amely tízezer koronát eredményezett a szerbiai magyar és osztrák foglyok javára. Az összesen karácsonyi ajándékokat, meleg ruhákat vásároltak s az Egyesült-Államok konzula fogja autótérrel Szerbiába szállítani és kiosztani a foglyok között.

Orosz hadtestek Románia határán.

Jassyból jelentik: A román határon két orosz hadtestet láttak.

Oroszország kocsirat kapott Romániától.

Bukarest. Tegnap délután egy küldöttség jelent meg Ferdinánd király udvari tisztségűjénél, amely küldöttségben minden fegyvernemhez tartozó román tisztiek képviselve voltak és politikai ügyben kihallgatást kértek a királytól. Az udvari marsall rövidesen közölte, hogy a király nem fogadja a küldöttséget, mert tiszteknek tilos politizálniuk és Románia semlegességének megőrzése, vagy feladásáról való döntés felelősen tényleg kezébe nem játszható át. (Pol. Hir.)

LEGUJABB.

Berlin. (Hivatalos.) A Wolf ügynök-ség jelenti: Lodz kiürítése az oroszok által titokban történt éjjel és így harc nélkül és eleinte észrevétlenül, másrészt azonban ez csak a kiürítést megelőző harcok eredménye volt. A harcokban az oroszok borzalmas veszteségeket szenvedtek, különösen nehéz túzárságunk munkája következtében. Az elhagyott orosz lövészárkok tele voltak halottakkal.

A keleti hadsereg harcaiban még Tannenberg mellett sem haladtak el csapataink oly sok orosz katona holtteste mellett, mint Lodz-Lowic mellett, és egyáltalában Tabianice és a Visztula közötti részekben.

Habár mi voltunk a támadók, veszteségeink messze mögötte maradtak az oroszokénak. Ellentétben az oroszokkal, különösen kevés halottat veszítettünk. XXV. tartalék hadtestünk ismert áttörési mozdulatánál, a hadseregünk mindössze százhusz embert vesztett, ami bizonyára igen csekély szám. Az ellenség veszteségi arányára jellemző, hogy csak a Lodztól nyugatra és Ladomierztől délre fekvő egyik magaslaton 887 halott orosz katonát találtunk és temettünk el.

Mint a további harcok után most is elég pontossággal becsülhetjük fel az oroszok veszteségeit. Az eddigi lengyelországi harcokban, az elfogott és időközben Németországba vasuton elszállított nyolcvanezer ellenséges harccsal együtt az oroszok vesztesége legalább százötvenezer ember volt. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Bécs. Jazon amerikai hadihajó Európában elesettek árváinak Amerikában gyűjtött karácsonyi ajándékokkal 7-ikén kikötött Genovában. Magyarországnak nagymennyiségű ruháneműt és játékszt küldöttek. Kiküldöttjeink ebédet adtak az amerikaiak tiszteletére.

Genf. Kiváló politikusokból álló román misszió Rómába, Párisba utazik.

Bécs. Avarna herceg olasz nagykövet három heti távollét után Rómából visszatért Bécsbe. Ma Berchtolddal hosszabb tanácskozást folytatott.

KRISZTIANIA. Párisból. Saboteusek hajóraj offenzívája Flandriában napról-napra erősödik. Francia-angol hajóraj tegnap ismét megkezdte bombázást Niuport Osztrák kőbört belga partvidék ellen. Németek nagyarányú intézkedést tettek szövetségesek partra szállásának megakadályozására.

Genf. Francia jelentés. Óriási hiány lovakban lovasság gyors kiképzését lehetatlenné teszi. Hadügyminiszter ez okból kerékpáros századok alakítását elrendelte.

Bécs. Spanyol nagykövet meglátogatta a monarchia több foglyos táborát. Elismeréssel nyilatkozott internáltak elhelyezéséről.

BERLIN. A Lokalanzeiger jelenti Konstantinápolyból: A árfuri és kordovani seikek babylontól támogatva elfoglalták Chartumot s onnan elűzték az angolokat.

Milano. A Lombardia szerint Törökország és Görögország között a középtengeri szigeteket illetőleg megegyezés jött létre.

RÓMA. A Stefani ügynökség jelenti: November tizenegyedikén török csapatok

megtámadták a hodaiedai brit konzult, aki az olasz konzulátusra menekült. A törökök azonban ide is követték a konzulátus épületében letartóztatták. Olaszország emiatt elégtételt követel Törökországtól.

HIREK.

A Benoid-gyár ügyének utolsó fejezete.

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 12.

Azzal a végzéssel, amelyet a napokban hoz az aradi törvényszék, mint kereskedelmi bíróság, végleg lezárulnak a Benoid-gyárnak három esztendő előtt megnyitott aktái.

Mint ismeretes, előbb bűnpör keletkezett a gyár csődügyéből, azonban a vizsgálatot megszüntették, mert kiderült, hogy a vezérigazgató nemhogy hűtlenül kezelte volna a gyári üzletet, hanem a saját vagyonából még több mint százezer koronát fizetett rá.

A hitelezők némelyike ekkor Ráday Gedeon gróf, Széchenyi Viktor gróf, Sármezey Endre és Paikert Henrik igazgatósági tagok ellen fordult. Az aradi Polgári Takarékpénztár följelentést tett az aradi kereskedelmi bíróságnál kereskedelmi vétség címén az igazgatóság ellen, mert állítólag az említett igazgatósági tagok 1910-ben olyan mérleget írtak alá, amely valóban adatokat tartalmaz és ebből a pénzügynek mintegy kétszáz ezer korona kára származott volna.

A bíróság lefolytatta az eljárást és két könyvszakértőt, továbbá egy ellenőrző szakértőt is meghallgatott. Az egyik szakértő véleménye szerint az igazgatóság nem fejtett ki kellő gondosságot a mérleg átvizsgálásakor. A másik és az ellenőrző törvényszéki szakértő azonban pontos adatokkal mutatták ki az igazgatóság jóhiszeműségét. Szerintük, ha voltak is apróbb szabálytalanságok, azok nem jöhetnek számításba, mert ilyen „szabálytalanságok” a legnagyobb intézeteknél is napirenden vannak. A Benoidnál a komplikált könyvvizetés mellett lehetetlen is volt e szabálytalanságot fölfedezni. Amikor egyszerűbb könyvvizetést akartak bevezetni, akkorra a gyár a rossz üzletmenet miatt tönkrement.

A szakértői vélemények következményeképpen a bíróság megszüntető határozatot hoz az ügyben.

— Adományok a főispáni hivatalban. Urbán Iván báró főispánál a hadbavonultak hátramaradottai részére újabban — december 12-ig adakoztak: Tanfelügyelőség és aradmegyei tanítószék november hónapra 167 korona 31 fillér, Aradi főszéki tisztikar decemberre 86 korona 80 fillér, Máriaradnai főszéki tisztikar decemberre 17 korona 13 fillér, Borosjenői főszéki tisztikar decemberre 23 korona 84 fillér, Magyarapócai főszéki tisztikar decemberre 31 korona 16 fillér, Világosi főszéki tisztikar decemberre 21 korona 32 fillér, Eléki főszolgabírói tisztikar decemberre 20 korona, Borosjenői főszéki tisztikar decemberre 23 korona 79 fillér, Nagybálmányi főszéki tisztikar decemberre 14 korona 55 fillér, Kispénzi főszéki tisztikar decemberre 21 korona 54 fillér, Arad vármegye központi árvaszéki és kórháza tisztviselői 208 korona 74 fillér, Tassán Rózsó dr. Nagybálmány adománya 100 korona, Nádassó Tamásné adománya 300 korona, összesen 986 korona 18 fillér.

— Doktorrá avatás. Höllich Béla aradi jogszigorót ma avatták fel a budapesti egyetemen a jog- és államtudományok doktorává.

— A tanítóképző tartálykórház halás közönségét nyilvánítja Szemlák községnak a küldött adományért.

— Halálozások. Legeyel Tivadar aradi kereskedő, a Legeyel Testvérek aradi nő divatru-cég tulajdonosa ma reggel, ötvenhárom éves korában meghalt. Az elhunyt tekintélyes tagja volt az aradi kereskedő-társadalomnak; az aradi Kereskedelmi testületnek évek hosszú során át választmányi tagja volt. Több éven át helyet foglalt Arad város törvényhatósági bizottságában. Temetése vasárnap délután fél három órakor lesz a városi színházépületből. Az aradi kereskedelmi testület elnöksége felhívja a testület tagjait, hogy a kartársi gyásznak kifejezést adandó, minél nagyobb számban jelenjenek meg a temetésen.

Özvegy Schön Ignácé, született Hüschl Matild, december 10-án délelőtt 10 órakor meghalt. Az elhunyt urizának, akiben Somló Armin dr. aradi ügyvéd özvegyját gyászolja, a hó 18-án délelőtt fél 11 órakor lesz a temetése az israelita temető kápolnájából.

— Besorozott aradiak. Ma fejezte be a sorozó-bizottság a B) osztályú népfölkelők szemléjét az idegen illetőségűek sorozásával. A bizottság előtt megjelent 2270 népfölkelőből 713-at találtak alkalmasnak. A mai napon a következőket találták katonai szolgálatra megfelelőeknek: Igaz Lajos, Kobza Imre, Krausz Henrik, Kua József, Krizsán István, Lányi Marcell, Sárosi István, Barta István, Genetai Gyula, Quitner Rózsó, Jancsó Dániel, János István, Rajner István, Szentpéteri István, Zimet Artur, Klemen István, Simalesek Guidó, Zimmer Károly, Mittag Hubert, Dobos Gábor, Herz László, Heninger Bálint, Dochupál Lajos, Schwartz Ferenc, Weiss Lipót, Ruzsa Tódor, Kiss János, Halász Mátyás, Herold Ede, Komáromy B. Béla, Váradi Alfréd, Otrok István, Balogh György, Józó János, Kovács Ferenc, Olasz Pál, S Nagy József, Jeak Mátyás, Holländer László, Röscher Ferenc, Szilapnek Áron. — A sorozáson bármely okból meg nem jelentek kötelesek a közvélemény pótbesorolás napján jelentkezni.

— Fogoly orosz tiszt üdvözlése az aradiaknak. Érdekes tábori lapot kapott ma az Aradi Közlöny szerkesztősége. Franyó Zoltán, a kitűnő poéta, aki most a háziorban teljesít katonai szolgálatot, küldte üdvözlését haza egy rózsaszínű tábori lapon, amelyet azonban az 6 sorain kívül még ciril betűk is tarkítottak: néhány sort írt a lapra egy orosz tiszt is, akit Franyó ejtett foglyul. Franyó különben a harcátérn behíányította, hogy ép oly jól kezel a kardot, mint a tollat s annyira kitüntette magát, hogy nagy arany vívószéki érmet kapott. A kitüntetés Franyó számára annál értékesebb, mert nemcsak ezredében, de az egész divízióban ő az egyedüli, aki eddig ebben részesült.

— Ajándék a katonáknak. Az aradvárosi nőpáriskola növendékei igazgatójának gyűjtéséből és saját adakozásukból 34 drb. meleg bélelt melegítőt, 24 drb. vászon ingot, 24 drb. flanel ingot, 24 drb. hűtőt, 7 hóseprőt, 12 pár harisnyát, 8 pár kaptát küldtek be a várba a katonák részére. Hódós Ede alcardea a hivatalos nyugtázás mellett igen szép sorokban közölte meg a nemes szavak ajándékát. Az iskola növendékei, amelyek, hogy a saját munkájukat dolgozzák, folytatják tovább a szép tevékenységüket is. Karácsonyra ismét nagyobb mennyiségű meleg ruhát készítenek a kórházaknak.

— A Szent Péter téri tartálykórház vezetősége ezúton mond köszönetet a következő adakozóknak, akik az ott ápoló sebesültek részére adományokat juttattak el: dr. Nagy Sándorné, Rávász Adalné, Blag Edéné, Singer Gyuláné, dr. Stauber Andorné, Stauber József, dr. Szidmar Frigyesné, Ador Andor, Havas Béla, Csipkés Ernőné, Nemes Gézané, Kúnstler Irén, Guttmann Samuáné, özv. May Jánosné.

— Élelmesség a lövészárkokban. Hogy a gazdai zsidó menekültek nem mindéltétlenül, sőt hogy foglalkozásukhoz még a legnagyobb veszélyben is hűek maradjanak, élelken bizonyítja az alábbi tábori levél: A lövészárkokban a katonák mellett munkához látnak — bár mindegyik éber figyelemmel lesi a harc kezdetét — privát ügyeikkel foglalkoznak. Így az egyik jóízűen falatozik, a másik pipát, a harmadik hörpint egyet a kulacsából, a negyedik hámoz vajamit s így tovább. A kedélyes képet még derültebbé teszi a távolban feltűnő kátfános zsidó. Esetlenül, hajlongások közepette, a katonákhoz közeledik, akik — félve ugyan a közeli veszedelemtől — halán megkérdezik, mit hozott? Mert hogy hozott vajamit, bizonyos volt, nehé kevei üresnek voltak, csomag nem volt nála. No de annál többet rejtett a kátfán. A látszólag üresen jött öreg házáló a következő cikkeket adta elő sorjában: 3 cipő, 24 drb. zsontye, 24 akatuya szardínia, 5 rud szálmáni, 1 kis hordó oroszka (nagy hordó számára a mi katonánk csinálják) és vagy 25 csomag dohány.

— Na és hol maradt az ital és ezért mit fizetünk? — kérdezték a katonák.

— Amennyit a katona uraknak tetszik — válaszolta ravasz mosolygással és jobb üzletet csinált, hogy nem az árát kérte a portékának, mert így majdnem minden egyes közelben levő katona adott 10—20 fillért. Am az ital felől tett kérdésről sem maradt adós és távozóban mondotta:

— A sört a fiam ho za, de vár rám az országúton, hogy jöhet-e? Hát megyek és mondom, hogy siessem. A viszontlátásra, katona urak. Sok szerencsét! Ezzel eltávozott végleg. A fia nem késott soká. Nagy bő eszmében érkezett meg. Hat kátfán volt rajta. A eszmák, a kátfánok sörrel tele üveggel megrakva, 30 nagyobb, 24 kisebb üveg sört adott le a gyerek...

— Adományok. Licamann Irén fakerti állami óvónő öt koronát juttatott el hozzánk, hogy az összeget a harcátérn elesett katonák árvaínak juttassuk. Kigyósi Mártonné vasuti tisztviselő felesége, aki négy hónap után — mint azt megírtuk — az ostromolt Belgrádból hazajutott Aradra, annak öröme, hogy Andra hazakerült és egyetlen fia sírját viszontláthatta, haza koronát küldött hozzánk vajamíyen jótékony cédra. Az összeget a polgármesteri hivatalhoz juttatjuk a hadbavonultak családjaínak segélyezésére.

— A Társaság. Dobay István aktuális belgrádi levele és fényképfelvételei a legfőbb érdekessége A Társaság e heti számának. Sebestyén Károly a kiváló esztétikus A világ lelke címmel írt vonzó cikket, melyben a színházi élet fölleundülését sürgeti. Kormendy Viktor Szó és tett címmel közöl eleven karcolatot, Dobó Dezső dr. Egy katonaorvos naplója című naplójában folytatja megkapó harcátéri közléseit. Nagyon hangulatos a Tóth László verse, igazán érdekes Egy magyar pilóta levele s mint mindig, ezuttal is tetszetős a Divatlevél. A rendezés is több illusztráció tarkítja. A Társaság-ot, melynek előfizetési ára egész évre 18 K, félévre 10 K, negyedévre 5 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, Ritz-szálló.

— Magáncsomagforgalom a tábori postákkal. December 5-től bezárólag december 15-ig minden tábori postahivatalhoz újból lehet csomagokat küldeni. A csomag sulya legfeljebb 5 kilogram, terjedelme pedig bármely irányban 60 centiméter lehet. Tartalmazhat ruházati cikkeken kívül könnyen nem romló élelmiszereket (fűtött húst, szálmánit, sajót, kázsarsültet, csokoládét, konzervet, stb.) és dohányt, szivart is. A burkolat csak vászon, vagy vízálló más szövét, avagy jól lezáróztott falda lehet. A címet lehetőleg magán a burkolatra, vagy külön vászonlapra úgy kell írni, mint a tábori postai leveleknek. A vászonlapot nem szabad a burkolatra ragasztani, hanem tartósan oda kell varrni. Célszerű, ha a címet másolata a csomag belsejében el van helyezve. A feladó tartozik a szállítólevélre „saját veszélyemre” szavakat felírni. A szállítólevél szelvényére csak a feladó nevé és lakását szabad feljegyezni. Bérmentesítési díj 60 fillér. Ha a csomagot a címzettnek bármely okból nem lehetne kézbesíteni, a tartalmat a részoruló legénység közt osztják szét.

— Vasgyűrűket legizlésebben bélel aranyból 4 koronáért, ezüstből 2 koronáért Waldmann ékszerműves Szabadság-tér 15. 568

— **A Vörös Kereszt varroda** a következő kimutatás közlésére kér fel: N. N. 2 korona, magát meg nevezni nem akaró kapitány 10 korona, Bárd Bándy Antalné 20 korona, övegy Szakarián Györgyné 5 korona, Rotter Sándorné 8 korona, N. N. 6 korona, N. N. 4 korona, nagymennyiségű téli holmit kaptunk a gáji, ségai és utjalepi elemi iskolától. A gimnázium VII. osztályának növendékei igen sok meleg holmit kötöttek, ugymint hősapkát érmelegítőt, térdvédőket stb. és ezeket hozzánk szolgáltatották be. A polgári leányiskola már másodikban nagy mennyiségű hősapkákat küldött. Ezeket a meleg holmit kiadtuk az aradi ténparancsnokságnak. Volt összesen 378 darab hősapka, 268 pár érmelegítő, 190 hasmelegítő, 37 pár flanelkapca, 60 pár cipőtálp, 27 flaneling, 30 pár térdmelegítő, 50 szőrme. Azután nagymennyiségű meleg holmit szétosztottunk katonák között. Két ízben szállítottunk a hadvezetőséghez is. Eddigi fehérnemű szállításunk a következő: 3004 férfi ing, 2576 alsónadrág, 348 pár harisnya, 738 darab türolkőző, 1751 darab zsebkendő, 1472 darab karfelkötő, 700 darab borogató ruha, 1153 darab párnahuzat, 591 darab pórna, 331 darab lepedő. Köszönjük hálás szívvel a nemeslelkű adományokat. Köszönjük kedves kis iskolás leánykáink nemes szorgalmát. Hány szegény katonát áldja már most is a szorgos kezűkező, a kik már élvezik a kötött ruhák jótékony melegét. Köszönjük a derék fiúk munkáit, a kik tiz pernyi, órákú szüneteiket használták fel a nekik idegen és eleinte bizonyára fáradtságos foglalkozásra, csak hogy harcossaink szenvedéseink könnyíthessenek. Az isten áldása lesz az ilyen jövőre nemzedékre! **A Vörös Kereszt varroda.** — Ehhez a kimutatáshoz még saját tapasztalatainkból a következőket írjuk: A Vörös Kereszt varroda páratlanul áldásos munkát végez. A kórházak felszerelése fehérneművel, párnákkal és egyéb ilyen hozzávalókkal bizony nehezebben menne, ha nem volna a varroda pompásan elkészített, tiszta szép holmival mindig segítségre készen. A varroda mindég el van előre látva bőven a legesimább holmival, a miből minden kórháznak jut, mi szükséges. Ezt a rend és pontosság legelső sorban a varroda vezetőjének, **Billich Miklósnak** köszönhető, a ki fáradtsággal nem törődve, napjait megszakítás nélkül a szent munkára áldozza. Ebben híven segíti őt hűségese gárdája: hájos leánykák, szorgalmas asszonyok csapata. Tömeges egészséges katonák is áldva gondol a varrodára. Sok szegény embert láttak már el a gyönyörű meleg kötött holmival, sőt még a hadvezetőségnek és a ténparancsnokságnak is jutott belőle. Istent vezérleje őket továbbra is önzetlenül nemes munkájukban.

— **A Kazinczy utcai kórház vezetősége** köszönetet fejezi ki a következő adományozóknak, kik a sebesültek részére nagylelkűen adományoztak: Micalacson György katonai számtiszt neje, Stern Jakabné, Kánya Géza, Lengyel Tivadar, Elisabet Suher, Szvoboda Mária, Hermann Gyulák, Tornya Margit, Molnár Lajosné, Togyer Péter, Lustidter Adolf, Müller Károlyné, Enderődiné, Linenbergné, Schlesingerné, Tenner Lajos, Friedmann Rózi, Friedmann Magda és Szenes Marti Oszmó, dr. Vágvolgyi Lajosné, dr. Mittler Izidorné, Sztojkovics Mihály, Kohn József bádogos, Mátyás István Újvársánd, Polgár Lajosné, dr. Pop Lajosné, Szeremka Ilonka, Csokán György, Réti Viktor, Róth Zsigáné, Weinberger Kálmán, Sarlót ny. főkapitány, Buchsbaum és Társa, Mihályi Gyuláné, Városi kávéház, Vadowszky Gusztávné, Leopold Zsigmond, Wolf Gusztávné, Gőrs főhadnagy, Fischer Mór, Kiss Vilma, öv. Laczay Józsefné, Mellinger Józsefné, Ottenberg Tivadar, Leopold Zsigmondné, Itői Adler Andor, Neuman Dániel báró, Löffler Jakab, Hajós Árpád, Fábán Lajosné, öv. Stein Dávidné.

— **Az aradi ipartestület tagjainak figyelmébe.** Székházunk dísztermét átengedtük katonai kórház céljaira. Száznál jóval több a sebesültek száma, akiket abban ápolnak. Ha a tagjaink — mint ezt eddig is díszes módon tették — az érettség vért ontott vitézek gyógyulását hazafias adományaikkal elősegítik, gondoljanak jó szívvel a mi szegény beteg vendégeinkre is. — **Az elnökség.**

— **Karácsonyi és újvi ajándékokban** alkalmi vásárlás nyílt meg Fischer Mór üveg- és porcellán üzletében Andrassy-tér 25. (Telefon 568.), ahol a legizlésesebb rez- és bronz díszműtárgyak és gyönyörű virágkülönlegességek óriási választékban vannak. Képzettervezések legizlésesebben készíttetnek. Képes árjegyzéket kívánatra bennetűve küldök. 5769

— **Hat szekér élelmiszer a sebesülteknek.** (Léve a szerkesztőséghez.) Hogy a sebesült katonák élelmiszerét jobbá tehesük, néhány urinóval, akik részben más kórházak vezetésénél, részben pedig a kórházak vezetésében tevékeny részt vesznek, elhatároztuk, hogy a környék jóságos népéhez fordulunk azon kéréssel, hogy kiki anyagi erejéhez mérten adakozzon a királyért és hazáért hadbavonult és megsebesült, vagy megbetegedett katonák élelmiszerének megjavításához. Aggódva, félve fogtunk ezen szándékunk kiviteléhez, mert tudtuk, hogy a nép a mai nehéz viszonyok között minden igényét a minimálisra redukálta, hogy ezzel a közel jövőjét mentől tovább biztosítsa. Örömtől könnyel telt szemekkel és őszinte szívből mondhatjuk, hogy aggodalmunk minden alapot nélkülözött. En és **Mladinné** urnő Alsósimánd községbe mentünk, hogy feltett szándékunkat megvalósítsuk. **Leucutia** és **Popesu** gör. kel. lelkész urak, a többi felekezetek lelkészei és a község előjárósága érdemes tagjainak szíves közbenjárásával, segítségével végig jártuk a község utcáit és mindent félre téve kértük a humánus cél támogatását. Hogy rövid legyek, munkánkat fényes eredmény koronázta. Rövid két nap alatt a jóságos emberek 6 zsák babot, 11 zsák lisztet, 3 zsák búzát, 14 zsák tengerit, 36 zsák burgonyát, 2 zsák almát, 55 füzék lekvárt, 130 üveg paradicsomot, 95 üveg befőttet, 35 kg. zsirt, 40 kg. szalonnát, 46 darab esikét, 420 darab tojást, 4 liter pálinkát, 4 kg. mézet, 4 darab nagy párnát, 40 darab türolkőzőt, 6 darab lepedőt, 100 korona készpénzt, 200 darab cigarettát és több más apróságot adtak össze. **Hat jól megpakott szekérrel alig voltunk képesek hazahozni a sok mindenféle s legalább 1200 koronát érő élelmiszert.** Számtalan helyre nem mentünk be, azért, mert egyrészt a környezet nagyon szánalmasnak látszott, másrészt, mert a családfelelősektől hadbavonult. Megrendítő volt, amikor a szegény népek — látva azt, hogy elkerüljük őket — utánunk jöttek és minden elképzelhető élelmiszert raktak a kocsinkba. Kötelességemnek tartom ezt a helyen ezúton is nyilvánosan a legmélyebb hálával megköszönni. Öv. dr. Trailescu Jánosné.

— **Alapítvány egy aradi kereskedő emlékére.** A néhai **Lengyel Tivadar** aradi kereskedő ravatalára szánt kőszorok megváltására, az elhunyt nevét viselő és a hadbavonultak hátramaradtainak támogatására szolgáló alapítványhoz hozzájárultak: Barta Salamon 50 kor., Glöck Dávid 50 kor., Grünberger Jenő 20 kor., Klein Sándor, Keppich Zsigmond, Pick Ernő és Társai, Halpern Miksa és neje 10—10 kor., Berger Albert, Fischer Mór, Weisz és Benjamin, Hoffmann Sándor, Rosenblüh H. és Társa 5—5 korona. Akik az alapítvány összegét a maguk adományaival gyarapítani óhajlják, szíveskedjenek ezt Klein Sándor urhoz (Arad, minorita-palota) juttatni.

— **A karácsonyi csomagfeladás.** Az aradi postafőnökség a következő figyelmeztetést közli: A közönség a karácsonyt megelőző időben a csomagok feladását ne hagyja az utolsó napra, mert a későn feladott csomagok, minthogy azok részben tehervonatok útján, részben közvetlen postai mellékkocsikban, tehát a rendesnél 12—18 órával hosszabb ideig szállítatnak, rendeltetési helyükre elkésve érkezhetnek meg.

— **Köszönetnyilvánítás.** Koczander Ignác 10 kor., Hajós Árpádné 10 kor., Fenyves Károlyné 10 kor., Deutsch Mór 10 koronát adományozott az izr. népkonyháznak, mely adományért köszönetet mond az elnökség. A védasszonyi tisztet a jövő héten dr. Löwinger Miksáné, Goldschmidt Miksáné és Antal Zsigmondné lesznek szívesek ellátni. — Az aradi izr. jótékony egyesület által kibocsátott felhívás folytán a következő adományok folytak be a héten: Tenner József 10 kor., öv. Löwinger Ignác 10 kor., Brandeis Henrik 5 kor., Elés Béla dr. 5 koronát, mely nemesszívű adományokért köszönetet mond az elnökség.

— **Megkezdődött a hadi csomagforgalom!** Valódi toveször mellény, svatter, nadrág, takaró, hősapka, térd-, ér- és hasmelegítő, Dr. Jäger tanár-féle és selyem alsóruhák, háló és hálózások nagy választékban és legolcsóbban beszerezhetők „Chic” uri divatüzletben Arad, Andrassy-tér 15. sz., „Pannonia” szállodával szemben. 1821

— **Látogatás a Fischer. Nagyruházban.** Pompás élvezet ilyenkor megfordulni a Szabadság-téri Nagyruház karácsonyi területén. Az óriási helyiség ünnepi fényben ragyog. Valóban kápráztató látványt nyújt az a terület, melyen nemesak játékszerekben, hanem választék, hanem komoly szükségcikkeken is, férfi és női divatruhákban nagy választékban és olcsón lehet kapni a harotéren lévő katonáknak szükséges meleg téli holmit és egyéb szükségleti cikkeket. 1998

— **A háború aktualitásai.** A jó és olcsó bevásárlási forrás Aradon a Színházi Versenybázisban található, ahol már megkezdődött a nagy karácsonyi vásár az e célra külön átépített emeleti óriási termében. Külön érték a klinikák. Tekintve a mai viszonyokat, a népszerű vásárokat a legmérsékeltébb árban nyitott. **Színházi Versenybázis.** 5767

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Lelki elbeszélés. Abból, amit elmond, csak nagyon szívesen és elevenen megírva kerülne ki igazi elbeszélés. Így, ahogy van: talig több egy huszonöt soros napi hírnél. Szívesen felolvassuk a többi küldeményt is, de gondoljon azok megírásánál arra, hogy a mely, őszinte és talán át is érzősek rövid, száraz és egymásba folyó leírása még nem irodalmi elbeszélés. A gondolatok kifejezésének módja majdnem olyan fontos, mint a gondolat.

Népfőlkelő csendőre. Gondolata-praktikusnak látszik. A tűzvonalban lévő katonák csakugyan jól melegekedhetnek a láng nélkül parázló fazen tüze mellett ott is, ahol az áruló füst és tüzfény miatt különben nem szabad táborhelyt gyújtani. Amint valószínűleg olvashatta: a hadvezetőség gondoskodott már a harcoló katonák téli melegedőjéről: a bori kályhácskákat szállítottak ezrével a harcmezőre. Arról nem jött ugyan hír, hogy ezekben a lövészárkokba is elkerülő kályhákban mivel fűtölnék. Lehet, hogy éppen azzal a praktikus, de nehezen beszerezhető fűtőanyaggal, amire ön gondolt.

H. J. Lippa. A lisztkeverési rendelettel nem arra voltak tekintettel, hogy egyes osztályoknak kedvezzenek vagy ártanak és sehogyse lenne helyes, ha azt kifogásolnák benne, hogy a kereskedőnek csak három, illetve öt százalék hátrénoi biztosít. Azt pedig éppen mint kereskedőnek természetesen kell találnia, hogy tojás, kukorica stb. ára most, amikor nagy a kereslet és a háborús viszonyok általános drágító hatása mutatkozik, nagyobb mint pár év előtt volt.

Z. Z. Hazafias versét nem közöljük, mert hazafiasnak hazafias ugyan, de versnek nem vers.

Nemo. Nem foglalkozunk azzal, amit máshol félrevezetésül kieselnek.

Tudósító. Nem tudjuk kívül óhajtó vitára szállni arról a kérdésről, hogy közsegük hűlyei adakoztak-e, gyűjtöttek-e hazafias célokra. Az kétségtelenül dicséretre méltó, hogy gyűjtöttek, hogy a hősapkát kötöttek és y térdmelegítőt, azonban mindez még nem ok arra, hogy hosszan vitázzunk azokkal az ismeretlenekkel, akik indolensnak mondják az önk hűlyeit.

Népfőlkelő. Hír szerint január hetedikére hívják be az első csoportját a most besorozottaknak. Kiket és hanyat, ezt még nem lehet tudni.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Vasárnap, 1914. évi december 13-án:

Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárakkal:

Ikrek a táborban.

Operette.

Este 7/8 órakor, rendes helyárakkal:

C) Bérlet.

C) Bérlet.

Lengyel vér

(Polenblut.)

Nagy operett 3 felvonásban. Írta: Loj Stein. Zenejét szerzőtte: Oszkár Nedbál. Fordította: Gábor Andor. Karagy: Tilger Árpád. Rendező: Polgár Sándor.

Kezdete este 7/8 órakor.

Felolós szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTTÉR.**Köszönetnyilvánítás.**

Mindazon kedves barátoknak és ismerősöknek, kik felejthetetlen nagynénénk **özv. Weisz Salamonnénak** végtiszűségén megjelenni kegyeskedtek és által is fájdalunkat enyhíteni kegyesek voltak, fogadják ez uton is leg-hálásabb köszönetünket.

Arad, 1914. december 12.

Klein Jenő és neje.

Özv. Lengyel Tivadarné szül. Scheinberger Erna a maga és gyermekei **Magda és Hladár** nevében, továbbá **Özv. Lengyel Edolfiné** szül. Steinhardt Rozália mint anya az alóíróitak és a rokonok nevében is megírt szívvél jelentik, hogy a leggyengédebb férj, a legodaadóbb apa, a legkedvesebb gyermek, testvér és rokon

Lengyel Tivadar

a Lengyel Testvérek cég tulajdonosa

Övő boldogításának szánt önfeláldozó és munkás életének 58-ik évében folyó hó 12-ik napjának hajnalán rövid szenvedés után örökre elszenderült.

Drága halottunk hült tetemét f. hó 13-ik napján d. n. fél 8 órakor fognak a Szabadság-tér 22. sz. gyászházából örök pihenőre kísértetni.

Lebegjen béke hamvai fölött!

Aradon, 1914. december hó 12-én.

Austerweil Zeigmondné szül. Lengyel Fanny, Barta Salamonné szül. Lengyel Hanna, Glück Dezsóné szül. Lengyel Berta, Lengyel Lipót, az elhunyt testvérei. Özv. Scheinberger Mórné sz. Weinberger Nina anyósa, Austerweil Zeigmond, Barta Salamon, Glück Dezső, Lengyel Lipótné szül. Friedmann Kötild, özv. Lengyel Frigyesné szül. Raucher Erna, Pataky Vilmos és neje szül. Scheinberger Mathild, Adler Scheinberger Irén, Dr. Singer Márton, Scheinberger Hugó és neje szül. Brück Margit, az elhunyt sógorai és sógornői. 5840

Koszorúk mellőzését kérjük.

Guttmann S. Sándor úgy a maga mint számos rokon és jóbarát nevében fájó szívvél tudatja hogy neje

Guttmann S. Sándorné

szül. Handler Aranka

életének 48-ik boldog házasságának 28-ik évében váratlanul elhunyt.

A megboldogult földi maradványai f. hó 13-án d. e. 9 órakor fognak a Zoltán-u. 5. sz. gyászházából az Aradi Izraelita temetőben örök nyugalomra tétetni.

Arad, 1914. december 12.

Guttmann Barnát és neje, Guttmann Károly és neje, Guttmann Jakab, özv. Pollák Béláné, Grossmann David, sógora és sógornői és számos unokabéce és unokahuga. 5829

Köszönetnyilvánítás.

Mindazoknak, kik felejthetetlen jó fiam,

Mihály

temetésén megjelentek és részvételükkel fájdalomat enyhíteni szivesek voltak, fogadják ez uton halás köszönetemet

Hirsch Mihály
és családja.

5829

**Női
felöltő****ujdonságok
és
szőrmeárak**

nagy választékban
már megérkeztek

**György
Menyhért
és Tárna**

áruházában

Arad, Andrassy-tér 8. sz.

8. Minorita-templom bejáratával
szemben.

Szabott árak! Telefon 065

APOLLO

SZÍNHÁZ.

November hó 14., 15-én hét-
főn és kedden.

Hadtudósítás

legújabb felvételek a kárpáti harcokból. Két bucsuztató schrapnell a körösmezői vásártérről a menekülő ellenségnek. Látni mint tüzeink fedezéket készítenek, majd megtöltik az ágyut és végül lüzelnek a futásban levő muszka armádia után.

Belgrád bevétele

Ezen film az V. hadsereg parancsnokságának közvetlen felhívására készült, az egyedüli hiteles és engedélyezett felvétel a déli harctérről. Az Apollo színház abban a kellemes helyzetben van, hogy ezt a felvételt még a főváros előtt is elsőnek fojja bemutatni.

Michel vasökle

aktuális allegória 1914. évből 2 felvonásban.

Barátom a Löw

családi bűbört 2 felvonásban.

Nyitott

Meghalt a gólya.

?

Képeskönyvek

20, 30, 50, 70 fillér, 1 K., 2 K.
 Mesekönyvek
 20, 30, 40, 60 fill. 1 K., 2 K.
 Társasjáték
 30, 50, 70, 90 fill. 1-50, 2 K.
 Legújabb, 70 fill.
 Toronykockajáték

Karácsonyi és
Ujévi képeslapok

4-6-8-10 fill.
 Levélpapír
 fehér és színes
 csomagban 20 fill.,
 dobozban 1 K.-tól

Décsi Géza

könyv- és papírzüzetében
 Forray-utca. Telefon 902.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ
BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNYVÍZBAKTERIUM-MENTES
természetes ásványvíz.

Vese- és hólyagbajoknál, vesemedence idült hurutjainál,
 húgykő és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztó-
 szervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásának bizonyított.
 — Orvosilag ajánlva. — 5685

Főraktár:

őzv. Winkler Sándorné Arad, Magyar-utca 4.

Nyomtatványok

osinos kivitelben készülnek az Aradi
 nyomda részvénytársaság nyomdájában.

Cognac,
 Likőrök,
 Szilvorum,
 Törkölypálinka,
Tea és Rum
 jutányos áron kaphatók:
 Körösvölgyi Pálinkaraktár,
 Lloyd-palota. 5781

Ajánlok

katona, tábori, deák, sodrony és
 kárpitozott vaságyakat, vasmosz-
 dókat, éjjeli szekrényeket, gyer-
 mekágát, és kocsikat, sodrony
 ágybetéteket, és nyugágyakat, ru-
 ganyos és kárpitozott madracokat,
 dívanákat, afrik és kászor madra-
 cokat, réz és félréz ágyakat, réz
 mosdók és réz éjjeli szekrényeket
 Egész háló szoba, szálloda, kávé-
 ház, kórház és intézetek berende-
 zését, ruha átványokat, lá- és
 széntartókat, lábtörőket, levarró
 szalmazsákok, kocsik ülészek, réz-
 karnirok, szoba kloszet és ládát,
 vasústűz, egy berakott spárhet,
 homok hordó mészáros és hen-
 tes kis stráfkocsi, és kézi koca.

Garai Károlyné
 József főherceg-ut 11. szám, Káro-
 lina-utca sarkán lévő butor üz-
 letben. 5287

Saját termésű kitűnő tisztán ke-
 zelt magyarádi 6- és pecsenye-

borok

ugy nagyobb mennyiségben; va-
 lamint palackokban kaphatók

Winter Adolf

ügyvédnél 5891
 Aradon, Deák Ferenc-utca 40. sz.

Izr. Leányinternátus

József főherceg-ut 19., I. em.
 Városi és megyei telefon 933.

Elsőrangú okleveles tanerők,
 gondos nevelés, modern be-
 rendezés. Elemi, polgári és
 középiskolai előkészítés. Kü-
 lön tárgyak: idegen nyel-
 vek, festés, zongora és mő-
 vészi kézimunkák.

Igazgató tulajdonos:

STERN ILONKA,
 okl. tanítónő.

Kalmár József
villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
 Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözködők figyelmébe:
 villanyos világítási berendezéseket,
 villanyos csengő- és telefon be-
 rendezéseket, s minden a szak-
 mába vágó munkát. Pontos és
 gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos fő-
 lámpákat, villanyos vasalókat,
 villanyos hajszűtő vasakat, Wolfram
 lámpákat és mindennemű villa-
 nyos cikkeket.

Tűzifa

bükk I., II., III. és do-
 rong, oser hasáb és
 dorong kapható vag-
 gononkénti vételnél
**Körösvölgyi Pálinka-
 karaktár Andrásy**
 tér 5. Telefon 651.
 Száraz vagy szék-
 karó is kapható.

Ávé Portorico finom K. 19. —
 Ávé Ceylon legfinomabb „ 20. —
 Ávé Aranyjáva „ 21. —
 Ávé Guba imperial „ 22. —

Szavatolok nemes fa-
 jekért. Netto 5 kgrammos
 zacskókban vám és por-
 tómentesen házhoz szál-
 litva. Szétküldi 5699

OCSIS LŐRINC

Triesti kávé exportház.

Egy alkalmi vétel kapcsán si-
 került nagyobb mennyiségű I. r.
 tűzifát olcsón megvásárolnom. En-
 nek következtében azon kedvező
 helyzetben vagyok, hogy

apritott

tűzifát

rendkívül jutányos áron áru-
 síthatok.

— Kivánatra házhoz is szállítom. —

Tisztelettel

Virág Kálmán

Arad, Erzsébet királyné-körút 59.
 Telefon 65. sz. 5786

Legelősebb bevásárlási forrás!

Zimmermann Ignác

Játékok, Pathé-grammophonok
 és lemezek tú nélkül, nagy vá-
 lasztékban, legalkalmasabb
karácsonyi és ujévi
 ajándéktárgyak kaphatók

Zimmermann Ignác

noringbergi, diadém, férfi-
 divat és játékaru üzletében
 Aradon, Szabadság-tér 21. sz.
 a színházzal szemben.

Óriási választék
 térszjátékokban,
 gőzgépekben és la-
 ternamagicákban.

Videki és vidéki eladások pontosan eszköztetnek.

KNAPP SÁNDOR

kálmefestő, vegytisztító és fehérítő-gőzmosó intézete, ARAD. Intézet: MAGYAR-UTCA 26. szám alatt. Felvételi üzlet: WEITZER- és KAZINCZY-UTCA sarkán (A főpostával szemben.) Vidéki megbízásokat gyorsan és pontosan eszközölök.

Modern ruhafestés legújabb divatsz-
nekre, minta után. — Ruhatisztítás ve-
gyileg, száraz úton. — Továbbá osipke-
és szövet-függöny, szörme, szőnyeg,
butor-szövet, kézimunkák, keztük stb.
tisztítása és festése. — Több
évi külföldi gyakorlat. 4679

Zongora-

javitások és
hangolások,

ugy helyben, mint vidéken
pontosan eszközölnek 4881

Ehrbar Henrik

zongorahangoló

Arad, Erzsébet-kört 34. sz.

Védekezés a kolera ellen!

Hathatós bacillusölő és de-
zinficiáló szer: Iszálók,
szemétdombok és egyéb
féltiszt helyek részére. —
Ára: 1 kgm 60 fillér.

Kapható:

Wajdits György

„TURUL”

gyógyszertárban

Arad (Karolina-u. és Fe-
renc-tér sarok.) 8043

Szőlőkaró

cca 10000 darab, kevésbé hasz-
nált állapotban, kis tételekben is,
jutányos árban

eladó.

Megtekinthető az aradi gőztá-
gyárban, a textilgyár mellett.
Pollak Sándor, Nádor-utca 14.
Telefon 938. sz. 5705

500 koronát

fizetnek annak, ki
Bartilla-
fogvizének hasz-
nálatát mellett, üvegje 80 fill. valaha
ismét fogfájást kap, vagy a szája büzlök
Bartilla A. örökösai, (E. Winkler)
Wien X., Götthegasse 7. — Kapható
Aradon minden gyógyszertárban, külö-
nösen **Földes Kelemennél, Deák Fe-**
renc-utca 11. szám. **Hehs Vilmos,**
Batthyány-utca és **Vojtek és Weisz.**
Kérjünk mindezt határozottan **Bartilla-**
féle fogvizet. Hamisítványok feljelle-
zői díjaztatnak. 5791

Posta - Ládák

szabályszerű, előírtasos, tábori posta-
csomagok szállításához kézen ősz-
szállítva (vagy nagyban eladásra
mint szegszetlen ládák) nagy
mennyiségben, különböző nagy-
ságban **szállítva** kap-
hatók: **Pollak Sándor** gőztá-
gyári irodájában Aradon, Nádor-
utca 14. Telefon 938. 5790

A Karácsonyi és Újévi

ajándékok bevásárlása al-
kalmával mindennel takaré-
koskodni kell!

Dacára a nagy drágaságnak, alkal-
mat nyújtok a nagyérdemű közön-
ségnek arra, hogy az alant felsorolt
árukat, míg a készlet tart, feltűnő

olcsó árban

nálam bezereshesse. Nagyobb vé-
tel folytán én is olcsón jutottam
hozzá, tehát olcsón adom a legjobb
minőségű

Kosztüm-kelméket	Vásznakat
Férfi szöveteket	Asztalneműeket
Barchetokat	Szőnyegeket
Flanelokat	Agyterítőket
Törölköző-kendőket	stb. dolgokat.

MAUTNER R.

olcsó áruháza 5785

Arad, Hunyadi-u. 1.

!! GYENGE FÉRFIAK !!

!! ÖREGEK és FIATALOK !!

kérjenek ezen baj **azonnali** meg-
szüntetését tárgyaló ismertetést. 40
fillér postabélyeg csatolása mellett.
Nem belsőleg beveendő gyógyszer. Cim 2803

„NOVA MECHANIKA 115”

Budapest — Főposta — Flókbérlet 40.

„Bérbe adatik”

méltóságos báró **Bohus Lajos** ur bérpalotájában a
színházzal szemközt, az Atzél Péter-utca nyíló egy
tagas díszes előkelő

üzlethelyiség

mellékhegyiségeivel együtt; továbbá bérbe adatik a
Zrínyi-utca nyíló még két szép üzlethelyiség.
A helyiségek központi fűtéssel vannak felszerelve.
Értekezhetni alólírott házigondnokkal 5701

Bódy Bódog.

Vas- és rézbutorgyár Aradon.

Ajánljuk a n. é. közönségnek saját gyártmányainkat
vas- és réz-butorokban, kerti butorok, internátus-
kórház- és szálloda-berendezések szolid és erős kivi-
telben. **Sodrony-ágybetétek** vas- és fakerettel minden
méretben a legerősebb kivitelben kaphatók. Elvállalunk
mindennemű vas- és rézbutor javításokat és festéseket.

Gyárhelyiség: Aulich L.-utca 14. Üzlethelyiség: Zrínyi-utca.
Gyári telefon 423.

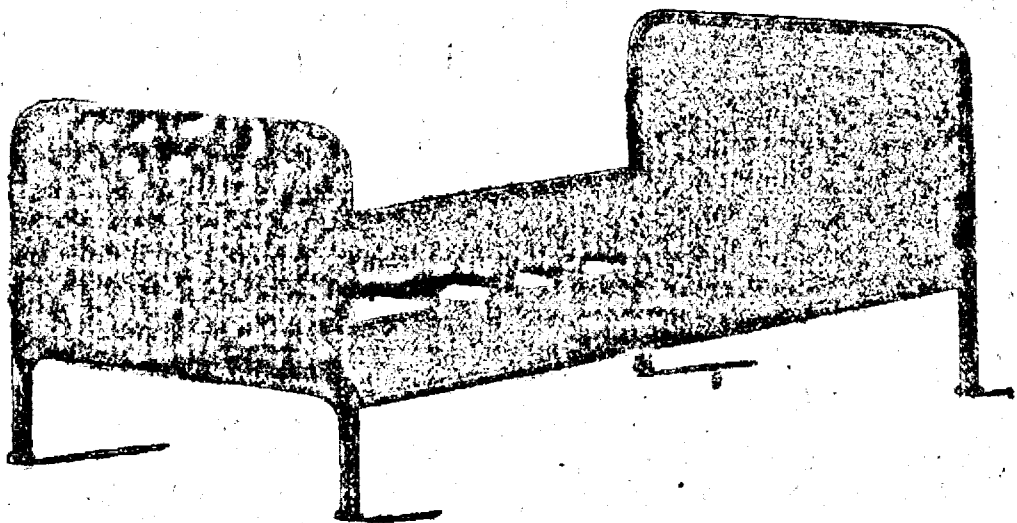
Képes árjegyzéket kívánatra díj- és bér-
mentve küldünk.

Szíves megrendeléseket kér, tisztelettel: 5697

Fleischer Testvérek

vas- és rézbutor-gyárosok.

Alapított 1893-ik évben.

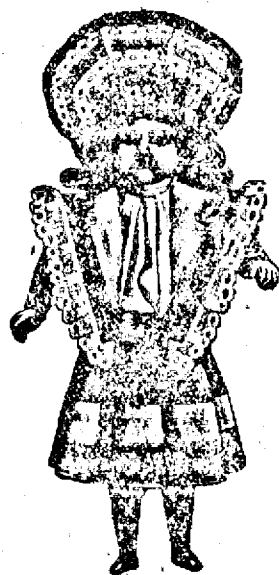
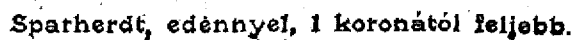
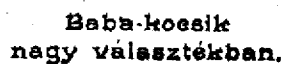
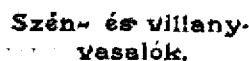
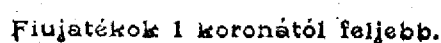
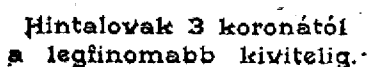
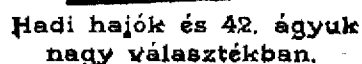

Lakatos és fényező tanoncok felvételnek.

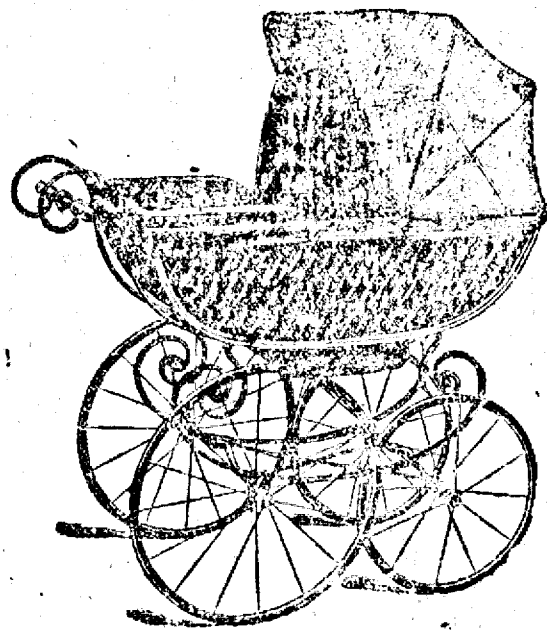
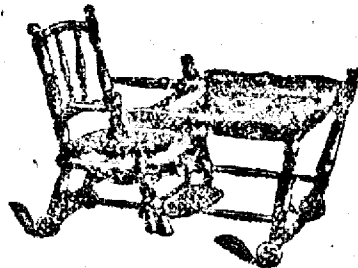

Szabadság-tér 12. szám.

Vasárnap fényes kiállítás!

Charakter babák.

[illegible]

Feltűnő olcsó árban gyermekkoszik és székek!